

aceasta fiind cu neputință în institutele cu mulți școlari, este neapărat obligator să ne ferim de o lumină neîndestulătoare sau prea puternică (1).

4. *Vocea și inteligența.* — Pentru ca acest examen fizic să fie complet, trebuie să se ocupe dascălul și de vocea noului școlar precum și despre natura acestei voci.

În fine profesorul este dator să-și dea seama, pe cit se poate, de gradul de inteligență al fie căruia din școlarii săi. Fiind admis că el nu va avea să formeze mai mulți ca opt pînă la zece, va observa de la întiile exerciții pe acei din școlari cari vor fi cei mai rezeși a pricepe și a executa cea ce se cere de la dînsii.

Această examinare îl va face să cunoască pe școlarii a căror inferioritate intelectuală va reclama îngrijiri speciale, căci nu trebuiesc lăsați înapoi spre a se forma în clasă sub diviziile cari ar cere fie-care un învățămînt a parte și ar aduce pierderi de timp foarte păgubitoare.

5. *Instrucția și răul întrebuintării semnelor.* — Este bine să se știe dacă școlarul a primit un început de învățatură. De altfel copilul ne va da însuși oarecare manifestări despre ceea ce poate ști. La nevoie vom provoca acele manifestări prin citirea pe buze sau prin scriere (2). — În cazul cînd școlarul ar fi învățat unde

(1) Raportul către ministrul instrucției din Franța prezentat de comisia de igienă școlară. Raportor d-l Javal. — Vezi și rezoluțiile conferinței profesorilor de la institutul național din Paris. (Revue internat., t. I, p. 262 și t. II, p. 45).

(2) Cea mai mare parte din institutele de surdomuți sînt mai dinainte informate în această privință de către familii. Iată cerșunile la cari trebuie să răspundă părinții copiilor admiși în instituțiunea națională de la Paris: 1) Numele și pronumele copilului, tatălui și mumei; 2) Data nașterii copilului și profesia tatălui și a mumei; 3) Locuința actuală a tatălui și a mumei, avînd grije să informeze direcția de cîte ori vor schimba-o; 4) Copilul s'a născut surd sau a de-

va limbagiul semnelor. nu trebuie să i se permită a le întrebuința. Metoda orală pură le goneste cu desăvîrsire ca vătămătoare citirii pe buze, decî vorbirii cu viu grai, precum și învățării limbii. — Mai lesne de priceput de cât mișcările gurii, semnele sunt mai plăcute școlarilor de aceia odată deprinși cu ele ar neglija înadins să fie destul de atenți la mișcările buzelor.

Aceste mișcări trebuiesc mereu observate de copil, spre a-i aminti în tot momentul poziția organelor în emisia feluritelor sunete.

În fine o citire pe buze puțin sigură, n'ar putea servi în urmă de mijloc predominant pentru învățarea limbii ;

---

venit în urma nașterii ? ; 5) În primul caz ce împrejurări au preces, însoțit și urmat nașterea lui ? (Naștere grea, forceps, asfixie la naștere, convulsii etc.) În al doilea caz la ce etate a devenit surd ? ; 6) Din ziua nașterii și pînă cînd a pierdut auzul, suferit-a el de vre-o boală sau vre-un accident ? Natura acestei boale sau a accidentului. (Fostu-î-a urechile bolnave ? Avuț-a copilul multe uime, erupțiuni, boale, de piele, gîlci, răni și a., convulsii interne, atacuri de nervi ?) 7). Pierdut-a el oare auzul în urma acestei boale sau accident ? 8). Afară de surzenie mai suferă și de altceva ? 9). Vorbir-a copilul înainte de a pierde auzul ? Cît de bine și cît timp a vorbit copilul ? ; 10) Cîți copii sunt în familie : băieți, fete ; cîți trăiesc ; de ce boală au murit ceilalți ? Se află alți surdomuți, în familie ? ; 11). Tatăl și mama, tatăl mare și mama mare, etc. sunt surdomuți sau suferă de ceva ? Sau se află alte rude surdomuți și în ce grade de rudenie stau ? Ce etate aveau tatăl și mama la nașterea copilului ? ; 12) Locul unde locuia părinții, la nașterea copilului, era într'o țară plană sau muntoasă, uscată sau mlăștinoasă ? Era espus umidității sau unei alte influențe atmosferice particulare ? ; 13. Se află alți surdomuți în locul nașterii copilului sau în vecinătate ? 14). Ce religie au părinții ? ; 15) Are copilul ceva învățatură și unde a primit-o ?

Nota. — În fine, părinții sunt rugați a da orice alte informații putînd procura vre o arătare asupra cauzei surzeniei copilului.

ar fi silit a recurge la semne sau a face scrierii o parte prea mare. Dar acestea sunt mijloace mai mult primejdioase de cit folositoare pentru dobîndirea de copil a formelor limbajului.

6. *Limbajul de acțiune.* — Singurul limbaj ce profesorul va întrebuița în inițialele lui relații cu școlarul este *limbajul de acțiune*. În raportul său din 1884, D-l O. Claveau îl numește: «..... Limbajul de acțiune, adică limbajul care vorbește inteligenței realizarea completă a unei acțiuni materiale, desemnarea directă de obiecte sau de fenomene accesibile vederii». Insuși acest limbaj nu va mai fi necesar în curînd precum o vom vedea mai departe vorbind despre *citirea sintetică*.

BCU Cluj / Cluj University Library Cluj

CAPITOLUL II

Educațiunea vederii

1. Necesitatea unei educații speciale a ochiului. — 2. Imitația mișcărilor efectuate într'un cerc din ce în ce mai redus. Mișcări generale. — Mișcări ale picioarelor singure sau ale brațelor singure, ale capului, ale fălcii, ale buzelor și ale limbii. — 3. Mișcări combinate. — Întrebuițarea oglinzii: *citirea sintetică* (pe buze) de mică ordine, de oare cari nume de obiecte sau de persoane. — Observarea lui Taine asupra dobîndirii limbajului de către copii. — 4. Rolul scrierii, în timpul perioadei preparatoare.

1. *Necesitatea unei educațiuni speciale a ochiului.* — Indată ce și-a dat seama despre stărea fizică și intelectuală a școlarilor noii, profesorul începe exercițiile destinate să le fixeze atenția și să le facă educația ochiului. «Înainte de a ne adresa la spiritul școlarului surdomut, zice abatele Tarra, pentru exercițiul ce trebuie

să se urmărească cu ajutorul unei atenții constante al unei observații minuțioase, al unei imitații fidele a pozițiilor și mișcărilor organice, considerăm ca foarte folositor să se facă exerciții preliminare de gimnastică scolară imitativă, progresivă, în care ochiul să înceapă a se fixa, spiritul a observa, a se aplica, a reproduce, a compara și a-și aminti mișcărilor propuse ¹⁾.

Ochiul surdomutului, în genere prea mobil, are nevoie să fie adus la o fixitate mare spre a putea cuprinde mișcărilor din ce în ce mai delicate ce i se vor supune observațiunii. Obișnuit pînă atunci să vadă numai părțile cele mai isbitoare ale unui obiect, totalitatea unei persoane sau a unei acțiuni, surdomutul trebuie să fie adus acum a vedea amănuntele și a-și concentra atenția asupra unui punct determinat sau asupra unei mișcări particulare.

Această educație a ochiului va începe prin reproducerea de mișcări efectuate d'întîi pe o întindere destul de mare, care însă în urmă va fi micșorată treptat, treptat.

2. — *Imitarea mișcărilor făcute într'un cerc din ce în ce mai redus.* — Întîile exerciții vor fi: a pune pe scolar să meargă imitînd pasul dascălului său; a-l pune să deschidă și să închidă o ușă; a schimba din loc o carte, o placă, etc.; a-l face să salute, să șadă și să se scoale în picioare, să se plece înainte sau înapoi, la dreapta, la stînga, etc. — Dar atît în aceste exerciții cit și în cele următoare, imitația *nu va urma* mișcarea făcută de profesor, ci o *va însoți*, observînd riguros modificările de întindere sau de timp ce acesta va crede nemerite.

După mișcărilor generale vin cele particulare: ale brațelor, ale unui singur braț, ale picioarelor, ale unui

¹⁾ Abatele Tarra, Cennistorici.

singur picior, etc. ; — mișcările capului înainte și înapoi, la dreapta și la stînga ; — mișcările minilor : li se arată fața și dosul ; le ridică, le coboară, le închide și redeschide repede ; — în fine vin mișcările degetelor : se arată unu, trei, cinci, cari se închid iute și se ridică iarăși. Aceste mișcări ale degetelor cer o observare mult mai mare ca ale capului, brațelor sau ale corpului întreg și ele formează o trecere folositoare între ele și mișcările gurii.

Surdomutul servindu-se pînăci de gură numai ca să mănînce, nu știe s'o miște ca un vorbitor, nu știe să-și contracte nici să-și destîndă buzele, nu știe să-și lățească limba, s'o ridice, s'o scoată, s'o retragă, cum o facem noi cînd vorbim, din cauza obișnuinței noastre de la naștere. Profesorul va obișnui deci încet încet pe surdomut a deschide gura cuviincios și a face cu buzele și limba tot ceace facem noi cînd vorbim, serie Capeli ¹⁾.

D-l Capeli vede în aceste exerciții numai o preparație pentru articulare, pe cînd ele oferă în fapt un îndoit folos, adică aŭ de scop nu numai de a face flexibili mușchii fălcii sau ai buzelor sau de a da limbii o sprintenie deosibită ; dar ele servesc și educațiunii ochiului și aŭ un loc însemnat, în seria de mișcări din ce în ce mai reduse ce noi descriem, între exercițiile de gimnastică generală și inițiile porunci.

Pentru gimnastica gurii se va urma ca și pentru exercițiile suszise, de la mișcările bine văzute pînă la cele mai puțin văzute. Dascălul deschide d'întii gura mare de tot, apoi micșorează mult deschizătura între cele două fălcii și nu se mărginește la mișcarea verticală, ci dă fălcii sale de jos și o mișcare orizontală de'nainte înapoi și de la dreapta la stînga.

1) Capeli, Dell'educazione dei surdomuti in Italia, 1881.

Acestei gimnastice a fălcii urmează mișcările buzelor, adică se vor da acestora toate pozițiile necesare pentru scoaterea feluritelor articulări. Ele vor fi rotunjite ca pentru *o*, lipite una de alta ca pentru *p*, depărtate la încheeturile lor ca pentru *e* sau *i*, etc.

În fine, atunci vin mișcările limbii cari cer încă mai multă atenție și observație din partea ochiului. Dascălul va scoate limba și o va retrage, adică va rezema virful limbii pe fața internă a dinților incizivi de sus, ca pentru *l* și *n*, sau pe a incizivilor de jos, ca pentru *e*, *i*; în fine o va retrage în fundul gurii, așa în cit aproape va include comunicația, ast-fel precum se petrece pentru articulările *k*, *gh* și vocala întunecoasă *i*¹⁾.

3. *Mișcări combinate, întrebuințarea oglinzii, etc.* — Aceste mișcări ale limbii vor trebui combinate cu ale fălcii și ale buzelor, astfel ca școlarul mai de nainte să dea exact poziția voită pentru formarea sunetelor. Dacă aceste exerciții sînt bine executate, dascălul va observa ca școlarii lui să resufle scoțînd principalele vocale cu voce înceată sau șoptită. Va rămînea ca mai tirziu școlarul să fie adus a *fona*, a glăsmi, spre a pronunța curat acele vocale.

Spre a obține de la școlar o imitare mai perfectă și mai repede a acestor mișcări, întrebuințarea oglinzii va fi de mare folos. Școlarul surdomut și dascălul, stînd în fața unei oglinzi, execută împreună aceleași mișcări ale gurii: astfel așezat, copilul va reproduce deosebitele poziții propuse lui cu mult mai credincios și mai firesc, de cit dacă profesorul ar întrebuința degetele spre a asigura o reproducere exactă. Și asta va face ca vorba școlarului să fie mai tirziu și mai naturală și mai plăcută.

1) Vezi. Partea I-a. cap. IV; figurile reprezintă regiuni de articulare.

Fiecare din mișcările descrise pîn'aci va fi executată întâi încetinel, apoi mai repede, în fine cu timpuri neregulate, cerînd de la școlari o reproducere totdeauna exactă și firească a mișcărilor profesorului: astfel edu-

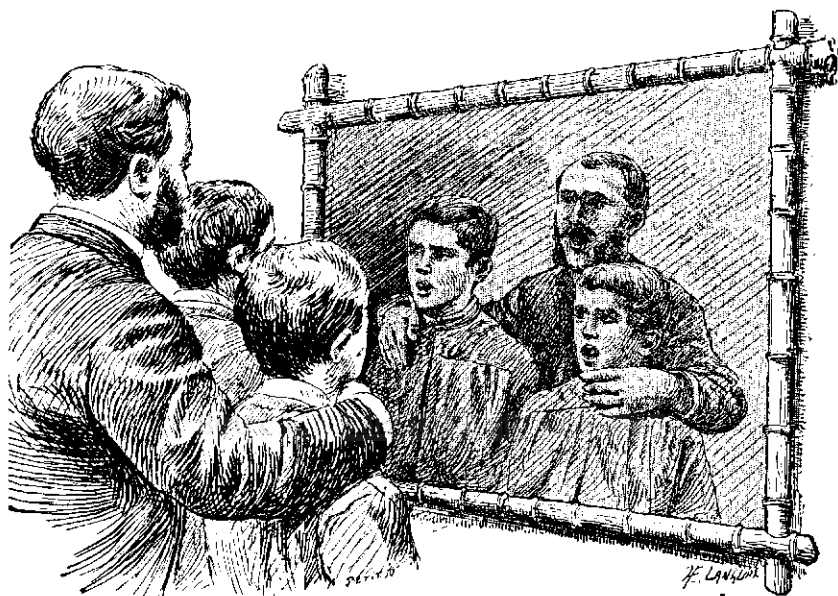

Fig. 10.

cația ochiului se va face pe nesimțite, în cit acest organ va deveni apt a prinde mișcările din ce în ce mai complexe, și mai puțin perceptibile ce i se vor supune spre observare.

A venit momentul să dăm școlarului câteva ordine simple, exprimate prin formule scurte și înfățișînd ochiului cea mai mare deosebire.

Să nu se mire nimeni că ne adresăm așa de curînd școlarului prin vorbe necunocute lor prin vorbire nici prin scriere. Aceasta este una din practicele motoadei

orale care a provocat poate cele mai multe obiecțiuni (1) Dar experiența a justificat-o și scriitorii cei mai mari o aprobă. Și apoi calea ce urmăim în educațiunea surdomutului seamănă în totul căii ce urmează copilul auzitor spre a ajunge la înțelegerea limbajului; căci acesta pricepe unele cuvinte înainte de a le putea articula, adică el arată lucrurile ale căror nume i se spun, săvârșește fapte ce i se poruncesc, precum: *vino, pupă pe mama, pupă pe tata, mergi, salută* și altele.

Scriitorul francez Taine, vorbind despre învățarea vorbirii de către copii, scrie despre copilița sa: «Ea nu pronunță încă nici o vorbă dindu-i un sens, dar sint două, trei vorbe cărora le dă un sens cînd le aude pronunțîndu-se (2)

Așa dar nu trebuie să se mire nimeni că urmăim acelaș mod cu surdomuții și D-l Vatter recomandă acest mod în revista sa *Organ* în termenii următori: «... O parte însemnată a rezultatului care formează facultatea de a citi pe buze se poate arăta din perioada cea mai elementară a instrucțiunii. Școlarii unei clase de articulare trebuiesc puși în stare să priceapă corect fraze ca cele următoare: *vino încoa, fugi, deschide ușa, închide cartea, etc.* și să facă cea ce li se poruncește astfel; așa în cit, pentru ei, ea și pentru copilul auzitor, pricepera vorbelor precedă pronunțarea lor».

Aceiași părere are și Dr. Gud... Precum copilul auzitor înțelege multe vorbe înainte de a pronunța vreuna, de asemenea surdomutul poate învăța, cu ochii, să cunoască multe vorbe ce i se pronunță de profesor (3).

(1) Vezi explicațiile schimbate la congresul ținut la școala Monges din Paris, de la 15—20 Septembrie 1884.

(2) *Taine, Inteligență*, t 1, nota 1: Dobîndirea limbajului de către copii.

(3) Vatter, *Organ*, febr. 1882.

Astfel noi vom obișnui pe școlarul nostru să eșecute oarecări ordine simple, precum : *Șezi, scoală în picioare, drept, vino, aide, du-te*, etc. După aceste poruncă se vor numi obiectele mai cunoscute din clasă.

Prefesorul îl va pune să deosibească unul de altul două nume a căror pronunțare cere mișcări de buze cu totul deosebite.

La aceste două substantive se vor adăoga pe dată două și așa mai departe cam pînă pe la două-zeci : *scaun, placă ; ușă, masă : apă, nuia ; Caiet, fereastă ; bani, cîrpă ; cretă, tablă ; condei, bancă ; sobă, hîrtie ; pălărie, dulap ; carte, pînză ; etc.*

Această numire de lucruri va fi însoțită de apelul nominal al școlarilor. Luînd aparte pe fie-care școlar, profesorul îi va pronunța numele de mai multe ori și-l va pune să ridice mîna de cite ori îi va pronunța numele. Se vor lua apoi doi școlari ale căror nume vor fi cu totul deosibite la articulare și va pune pe fie-care să-și deosibească numele său propriu de al vecinului. El va urma astfel cu trei, apoi cu patru, cinci șase, în fine cu toți școlarii săi împreună.

Cînd fiecare din ei va răspunde esact la apelul numelui său, îi va învăța să recunoască numele camarazilor săi de clasă și al Profesorului.

El va arăta cu degetul pe fiecare al cărui nume i se va pronunța.

Din nenorocire întimplarea ne procură adesea nume prea asemenea în ce privește mișcarea buzelor cerută de emisiunea lor ; de aceea este mai greu pentru un surdomut să-și deosibească numele său de al conșcolarilor săi. Ne pare rău că nu putem face aci o alegere între ele, de aceea numele proprii să se dea tocmăi la urmă.

(1) Vatter, *Organ* febr. 1892.

Citirea acestor nume deplin asigurată, vom intercala, vom introduce, într'adins în exerciții un nume de lucru între aceste nume de școlari, sau încă una din formulele de poruncire deja întrebuițate. Ochiul copilului va trebui să fie, în acest moment, destul de deprins spre a nu se înșela inaceastă privință.

Rezultate minunate de citire pe buze sint astfel obținute cari ar fi dobândite numai cu mare greutate, după mai multe luni de învățatură, dacă n'am avea grije să începem cu această perioadă de *atracție*.

Aprovizionat cu acele formule de porunci și cu acele câteva cuvinte, profesorul aproape se poate dispensa cu totul de semne și a restringe mult rolul limbajului de acțiune, a face, c'un cuvint, metoadă orală pură.

Toate aceste exerciții, prin cari ochiul învață să recunoască vorbele dupe forma buzelor ce le reprezintă, fără să le descompună în părțile lor, au primit numele de *citire sintetică*.

4. *Rolul scrierii*. — Valoarea scrisă a acestor vorbe va trebui să se dea școlarilor începători, numai cînd vor putea să le articuleze ei-înșiși. Abatele Tarra scrie că forma grafică a unui cuvint adăogindu-se peste forma văzută a cuvintului vorbit în memoria, școlarul surdomut, devine pentru aceasta o cauză de turburare și confuziune (1).

Rolul scrierii în perioada preparatoare este de asemenea cu totul preparator. Școlarul își deprinde mina să tragă simple bastoane, linii, apoi treptat mai grele, în fine elementele unei vorbe; dar nu i se dă de scris nici unul din cuvintele ce este pus să citească pe buze sau, dacă o face, aceasta numai ca exerciții de caligrafie fără să să i se spună însemnarea.

Eniü Bălteanu.

(1) Vezi D-1 O. Claveau.

LECTIUNI DE PSIHLOGIE APLICATE LA PEDAGOGIE

Ceasornicarul este cufundat in mecanismul ceasornicului. Botanistul, care cunoaște multe flori analoge, se cufundă in privirea unei flori noă. El are *interes* și o cunoaște perfect și floarea unei viorele l atrages'o studieze. Cind intră in odae un om necunoscut, ne atrage atențiunea sensuală prin noutatea lui; dacă însă ni se spune că este un bărbat despre care am citit și am auzit multe, prezenția și prin urmare *icoana* cea noă reproduce pe cele vechi (prin apercipiune) și acu numai, privim cu atențiune personagiul strein.

Eată un fel de atențiune *intelectuală*! Dar nu numai lucruri interesante avem nevoie să precepem și să cunoaștem, ci și lucruri neplăcute. In bucata de cetire *Ispita*, merelor celor frumoase, păsărucci și razelor soarelui, ce-l amăgeai să se lase de carte și să iasă afară la joc, școlarul silitor răspunde: «Lăsați-mă să-mi fac întâi lecția!» El primește impresiunile amăgiitoare, interesante; dar nu le *acordă atenția* decit pentru un moment și *cu intenție* și o *intoarcă la lucru*. Intii să isprăvesc, apoi să mă joc! Eată aci un fel de atențiune voluntară! In timpul lecțiunelor, de cite ori nu să in-timplă școlarilor lucrul acesta! Invățătorul citește cu ei d. e. la litera «ț» cuvinte ca «țap, țelină».... Școlarilor le zboară mintea de la țap, la oi, la cimp, la fluer, la lupi. Auzind sunarea clopoțelului de eșire se gîndesc, poate la biserica, la jocul de Duminică și cine știe la mai ce și pe unde. Poate numai un «ascultați» al invățătorului le induplică voea să revie la atențiune. In casul acesta asociațiunea și impresiunea exterioră

de imagini abate atențiunea școlarului și el numai prin luptă, în care se obosește spiritul, mai poate, de și cu greu, să-și revie. Prin urmare noi ne putem și *hotări* la atențiune; ne-o putem îndrepta *cu intențiune și cu plan* asupra unui obiect, și prin deprindere, putem ajunge la atita dexteritate, încit putem să stăm ațintiți cu sufletul la un lucru pînă ce-l înțelegem perfect. Iată aci o atențiune *voluntară* pusă la cale prin încordarea voinței!

În punctul acesta să se însemne principiul: *Cu cit voința omului este mai dezvoltată cu atita îi este și atențiunea mai mare.*

Notă. Cînd mă gîndesc la ceia ce știu, ce simțese și ce vroesc în fie-care moment, sint atent la *mine însu-mă*. Acest fel de atențiune este egală *cu observarea de sine*, despre care am vorbit la locul său (pag. 9).

La copii ne mulțămim cu un grad mai mic de atențiune. Dinșii neavînd *creerul și nervii* destul de dezvoltați, obolesc în grabă. Ei au puține cunoștințe despre lucruri; acestea nu-i interesează. Apoi ei sunt foarte impresionabili și în sfîrșit, viaa lor imaginațiune ușor îi duce la alt-fel de reprezentațiuni. Dinșii numai prin deprindere și obișnuire pot să ajungă la atențiunea ce să razămă pe încordarea voinței; iar voința lor, în punctul acesta, are nevoie de *ajutorul voinței educatorului*, care-i îndeamnă și le întreține atențiunea. Unii școlari obișnuiți a fi privigheați de ochii învățătorului, urmează cu atențiune lecțiunile și fără un interes special, pentru că așa voește învățătorul. Dar o asemenea atențiune, din iubirea sa de frică de învățător, nu este voluntară. *Prin silă nu se poate storce nici o atențiune; aceasta, după ființa sa, este o cooperare nesilită, liberă, pusă la cale printr'un interes oarecare.*

Din cele precedente, vedem cum *impresiunile sensuale, interesul și voința colucără la nașterea și dezvoltarea atențiunei*; una sau alta din cauzele acestea poate mai mult ori mai puțin să predomineze. *Cind predominază interesul și voința, atențiunea devine statornică și dăinuște* (perseverază).

Contrarul atențiunei este *distrarea*. Scolarul, in loc să privească numai tulpina, se uită și la floarea plantei ce se descrie; in loc să fie atent la problema de matematică ce să rezolvește la tablă, se uită la tablourile de pe păreți. Causa distragerii este lipsa de impresiuni tari, sau de interes, sau de energia voinței (lănchezime, oboseală, trândăvie), sau chiar de toate acestea. Omul distras nu vede, nu aude, nu pricepe nimic din ceia ce îi se spune și îi se cere.

4) *Importanța atențiunei*. Dacă un general vestit (Montecuculi) a cerut, pentru ca să poată purta cu succes, resbel, trei lucruri: întâi bani, a doua bani, a treia bani; apoi și in școală, ca să poți învinge ignoranța și întunerecul și să înainteze progresul școlarilor in cunoștințe și bune purtări, trei lucruri, mai ales, îți trebuiesc: *întii atențiune, a doua atențiune, a treia atențiune!*

Zelul cel mai inflăcărat, cunoștințele cele mai frumoase și metoda cel mai bun al dascălului nimic, ori foarte puțin, va folosi, dacă va lipsi atențiunea din partea școlarilor. Dacă școlarii nu's atenți, cum își vor însuși cunoștințele noe? Ce hrană va avea spiritul lor distras cu jucării și cu alte lucrări, ce n'au locul in școală?

Dar nu numai învățămintul ei și educațiunea in general, atiră in mare parte de la susținerea atențiunii. Pentru că cine nu poate să fie atent la ceia ce îi se spune or ce îi se arată, acela nu este sigur in împlinirea mandatelor sau consiliilor primite și nu poate

să corespundă nici celor mai mici afaceri din viața zilnică

Ascultarea, cea dintâi bază a vieții morale a copilului, presupune atențiune, căci, ce să ascuți dacă nu ești atent?! Iată de ce se cere de la fie-care învățator, înainte de toate, să fie măestru în a ști deștepta și întreține atențiunea în clasă.

O clasă, în care școlarii nu au învățat nici măcar să fie atenți, dă învățatorului un certificat de mare necapacitate. Scolarul, neatent în școală, o va părăsi cu acest viciu și-l va duce cu sine și în viață. Și în acest mod neatensiunea va deveni permanentă, inerentă ființei sale. Neatențiunea elevului îl va împiedica de la ori-ce progres în cultură și îl va expune la multe neajunsuri în viață.

Și diferența *intelectuală*, mult discutată de filosofi, își află deslegarea, în parte, tot aci. Răbdarea și perseveranța în privirea și cercetarea ființelor și a întâmplărilor, pre lângă organe senzuale sănătoase și agere, este condiția de căpetenie a unei inteligențe superioare.

«*Tot ce, oamenii cei mai iluștrii pot să producă cu ingeniul și cu stăruința lor, pot face aceasta numai prin atențiune*» (Herbart). — *Geniul este o intuițiune, perfectă*», intuițiune câștigată prin atențiune, (pag. 40)

III. Indreptarea spiritului asupra unui singur obiect cu scop de a-l cunoaște bine, se numesc *atențiune*. Obiectul atențiunii să fie impresionabil, nou și în parte cunoscut.

Atențiunea este *senzuală*, proprie copiilor și *intelectuală*, proprie oamenilor maturi.

Atențiunea senzuală este cu atât mare, cu cât impresiunea exterioară este mai tare; la din contră, este fugitivă și superficială. Atențiunea intelectuală se naște și se dezvoltă pe baza interesului și este susținută de

voință. Ast-fel de atențiune este încordată, intensivă și perseverantă.

Atențiunea intelectuală ia și forma reflexiunii sau a observațiunii de sine.

Contrarul atențiunii este distrațiunea și neatențiunea.

Atențiunea pentru cultură generală a omului, este absolut necesară.

Diferințele mentale între oameni, mai ales de aci datează. Oamenii geniali au fost și mai sunt încă, în mare parte, opera unei atențiuni mari, încordate și perseverente. *Geniul este o intuițiune, adică o atențiune perfectă.*

IV. De ce se confundă câte-odată copilul în jucăriile sale, de uită par'că cu totul de sine? — De ce unii dascăli, ca să cheme pe școlari la atențiune, lovesc cu bastonul tabla mesei și ce importanță educativă are această procedare? — De ce alții se mulțumesc cu un singur «Ascultați?» Ce fel de lucruri privesc cu atențiune copiii, când intră întâi în școală? Ce va să zică sentința: «Cutare om are vino'ncoace?» Ce înseamnă sentința latină: Corăbierul vorbește despre vânturi și agricultorul de boulenii săi («Nauta de ventis, de boubus narrat arator»)?

V. Mijloacele pentru dezvoltarea și întreținerea atențiunii.

a) *Educatorul* să poseadă iubirea și încrederea școlarilor, fiind-că pe cine iubești, la acela te uiți și-l ascuți cu drag. Invățătorul să ia parte la suferințele și la bucuriile școlarilor conducând excursiunile și jocurile lor.

b) În clasă să se prezinte tot-d'auna cu o față veselă, senină. «Necazurile tale, invățătorule, le lasă la pragul clasei!»

c) Din clasă se înlătură tot ce nu se ține de lecție, tablouri, lucruri colorate, haine, nasturi scilpicioși. Inv. să ocupe un loc fics, de unde să poată bine observa pe toți școlarii.

d) In vorbire să imiteze, pe cit posibil, graul dulce al mamei iubitoare; să fie clar, scurt și inteligibil. Lecțiile să și le facă, cit se poate interesante, variind și ținind seamă de cunoștințele și de gradul de desvoltare al inteligenții elevilor.

e) Obiectul despre care vorbește să'l separeze de altele, și să prepare pe școlarii pentru înțelegerea lui (prin deșeptarea de cunoștințe înrudite din lecțiile de mai înainte. Aceasta este în I-a treaptă a orii cărei lecțiuni).

f) Fiind micuții distrași din firea lor, să-i chieame adesea la atențiune printr'un cuvint blind (de c. «Atențiune! — Ascultați!») Priviți, cugetați!» Să nu uite învățătorul, că *«formarea atențiunei și puțința de concentrare sufletească stă totdeauna în raport cu gradul de agerime al priceperii»*. Nu va striga, nici va lovi cu bastonul în masă, pentru că aceasta mai mult conturbă și distrage saă chiar sperie pe școlarii. Să nu uite învățătorul, că *atențiunea nu se poate nici forța prin mijioace silnice, nici cumpăra prin promisiuni...*

Să ceară o atitudine potrivită (șezind drept, capul ridicat, ochii ținți la învățător.) Disciplină riguroasă la intrare, la eșirea din clasă!...

g) Invățătorul să caute a convinge pe școlarii, prin istorisiri din viața lor, despre folosul atențiunei, fără de care nu se poate cugeta nici un fel de progres, premergind în puntul acesta cu exemplul saă, fiind cu cea mai mare atențiune la toate lucrurile și lucrările sale.

h) Școlarii să nu stea în bănci nici prea aproape, pentru că atunci înghesuindu-se nu pot fi atenți; dar

să nu șează nici prea departe, căci atunci măsoară distanțele și să joacă.

i) Față cu școlarii, care au defecte organice ce îngreunează atențiunea, învățătorul va fi cu indulgență în aprecierea progresului lor.

§ 24. Fenomenele memoriei.

I. — II. Sugătorul cind observă întâia oară pe mäsă, își formează în conștiință o *prezentatiune*. Prin repetirea observării, prezentarea se prefăce în *reprezentare* și atunci copilașul, indată ce vede pe mäsă, o *recunoaște*. Din exemplul acesta se vede cum reprezentările se păstrează și se reproduc *neschimbate* în conștiința noastră, în cit le recunoaștem. Această proprietate a spiritului omenesc se numește *memorie*.

1. *Ființa memoriei*. Sufletul simte necesitatea să își însemne mulțimea stărilor sale. Semnele cele mai comune sînt, precum am văzut, *cuvinte* și *figuri* (ca *litere* pentru *sunete*, *note* pentru *tonuri*, *fișre* pentru *numere*. . .)

Semnele acestea ajută sufletului să distingă, să păstreze, să reproducă și să comunice altora stările sale. Prin urmare memoria păstrează împreună cu stările psihice și semnele externe ale acestora.

Nota 1. — Dacă se păstrează numai stările sufletești fără semnele lor, avem o *memorie de persoane*, de *locuri*, de *tonuri*. Această proprietate sufletească se numește de către unii *alucere aminte* sau și *imaginațiune reproductivă*, fiindcă pe dînsa să razimă aceste operațiuni spirituale. Intru cit memoria păstrează și *semnele* stărilor de conștiință, se numește *memorie verbală*, *nominală* și *memorie de semne*.

Reprezentare și nume, obiect și semne se asociază

aşa de strins împreună, încît se şi reproduce una pe alta. Cînd învăţătorul arată scolarilor animale, plante şi minerale cunoscute de mai înainte, lucrurile aceste le revoacă în conştiinţă şi *numele* lor. Legătura împrumutată, între stări de conştiinţă şi între semne, se arată de cite-ori vorbim, auzim, scriem şi citim. Cînd vorbim şi scriem, întii avem reprezentări pentru care căutăm cuvinte potrivite.

Cînd auzim şi citim, întii avem cuvinte şi litere, cu care căutăm a asocia şi a ne reproduce reprezentări corespunzătoare. Numele şi alte semne sînt mijlocul cel mai simplu şi mai potrivit pentru reproducerea în conştiinţa a fenomenelor sufleteşti, dar numai cînd sufletul poate trece iute şi sigur de la reprezentare la semnul său şi întors de la acesta la reprezentare. Pe această lucrare împrumutată se razăm fluiditatea sau dexteritatea în vorbire, în scriere, în citire, în cîntare... Dintru început trebuie să ținem seamă, la vorbire, de cuvintele individuale, la scriere chiar de litere şi, numai după o deprindere îndelungată, trecem pe nesimţite de la reprezentări la semne şi vice-versa. Aci se găseşte temeiul învăţării aşa de iute a limbii materne.

Notă 2. Cîte reproducări de reprezentări tot atîtea memorii avem; prin urmarea memoria nu este o *singură* facultate a sufletului, cum se credea mai înainte.

2). *Desvoltarea memoriei.* Copilaşul sugător *cunoaşte* pe mîsa; are icoana despre dînsa mai înainte de a înţelege cuvîntul «mamă». Precum se vede, încă aci găsim principiul didactic: «*Intii reprezentarea sau lucrul, apoi semnul!*». Inainte de ce poate copilaşul să vorbească îşi împreună în memorie şi *numele* reprezentăţiunilor. Cînd aude numele fratelui său «Niculiţă», să uită la acesta. Indată ce poate să vorbească, poate

trece și de la reprezentare la numele ei, imprimindu-și în memorie, încă înainte de a intra în școală, o mulțime de reprezentări și numiri a lucrurilor din cercul lui de mișcare. În vîrsta școlară memoria se dezvoltă într'un grad înalt și, mai tîrziu, prin îngrijire prudentă și prin exercițiu, memoria se poate conserva în stare bună pînă la bătrînețe, deși sufletul mai tîrziu se ocupa mai bucuros cu judecarea decît cu memorizarea lucrurilor. La conservarea memoriei servă mult cumpătul riguros, mai ales în beuturi spirtoase, precum și încujurarea încordărilor spirituale și a iritațiunii nervilor.

3). *Felurile memoriei.* Fie-care om dorește să poată păstra bine în conștiința unele reprezentări ce voește să aibă la îndămina în fie-ce moment, precum: sentințe sau maxime, unele nume și țifre, formule de matematică, poezii, melodii. În asemenea cazuri să încearcă anume să-și imprime reprezentările *adînc* în suflet. *O asemenea imprimare intenționată, într'o formă hotărîtă se numește memorizarea sau învățarea pe din afară.* Memorizarea se poate face în *trei* moduri.

a) Noi putem să memorizăm nume diverse fără nici o legătură, alfabetul, tabla înmulțirii, regule despre declinări, numirile riurilor, ale munților, clasele animalelor..... Cum? Ne însemnăm într'un șir exterior, vorbele, numele erii țifrele... Așa le repețim adese în acelaș șir, încît se asociază tot mai strîns și se reproduc tot mai lesne, pînă ce, în cele din urmă, se reproduc cînd vroidm, ca și de la sine, într'un mod *mecanic*. De aci s'a șizis o ast-fel de memorizare, *memorie mecanică*. Memorizarea se înlesnește, dacă materia de memorizat stă în vre-o legătură oare-care. De aceia poezioarele mai ușor se învață pe din afară de cît bucățile prozaice. Alte mijloace ce înlesnesc memorizarea sunt: vorbirea tare, în cor, însemnarea paginîi și a locului. Memori-

zarea mecanică este, în multe cazuri folositoare, dar numai atunci când reprezentările de memorizat se înțeleg mai întâi cit se poate de bine, la din contra devin pentru posesorul lor un capital mort, — cuvinte *goale*. Școlarul cu memorie mecanică știe, d. e. tabla înmulțirii în șir; dar când, într'o problemă, se cere să spuie cit face de 7×8 , nu mai știe, ei începe de la 1×1 ... Și oratorii, care țin la succesiunea exterioară a vorbelor mai mult de cit la mersul gândirilor, de multe ori se opresc și nu mai pot să-ș continue discursul.

b) *Lucrurile de memorizat trebuiesc înțelese*. Nume și numere se aduc în legătură prin ceva note asemenea d. e. la $7 \times 8 = 56$, ne însemnăm cum urmează țifrele una după alta: 5, 6, 7, 8. Anul 1592 ne aduce aminte de moartea lui Montaigne și de nașterea lui Comenius. Învățătura saŭ predarea or-cărei lecțiuni să ușurează prin schițarea planului după treptele formale ale învățămîntului. Aci se ține seamă de înțelesul și de însemnarea tic-cărui cuvînt și-a lie-cărei propozițiuni; de legătura dintre sine a reprezentărilor noë cu cele vechi, de interesul ce-l poate avea omul la materia de memorizat. Această memorizare s'ar putea numi *învățarea pe din năuntru*, după legătura internă a materialului de memorizat. Aceasta-i o memorizare cu pricepere, cu judecată, — memoria *logică saŭ judicioasă*.

«Cit știm, atîta ținem în memorie!»

Lucrul odată *înțeles, trebuie* memorizat, va să zică memoria logică, numai împreună cu cea mecanică, este cu adevărat roditoare pentru cultura spirituală ca și pentru viață.

c) De multe ori avem nevoie să ținem și să reproducem în conștiință reprezentări, ce n'au nici un punct intern de atingere, D. ex. Lunile ce au 30 de zile; aceste ni le putem reproduce prin inițialele lor, imbinat în cuvîntul: «Ap-iu-se-no» (Aprilie, Iunie, Septembrie

și Noembrie). Evenimente istorice se pot păstra și reproduce mai ușor, aducându-se în legătură cu hărți sincronistice. Reprezentările se fixează prin scrisoare. («Vorbele zboară, ce-î scris rămîne!») Acest fel de memorizare se face, precum se vede, prin semne artificiale; de aci s'a și numit *memorie măestrută*.

Nota 3. — Intru cît prin semne se aduc în legătură reprezentările nu stau în nici o legătură, memoria măestrută este un fel de memorie mecanică. Prin multă deprindere, fie-care om poate să ajungă la o memorie destinsă în materia, cu care se ocupă. — Istoricul va ține și va reproduce lesnicios date istorice; geograful nume de munți; matematicul formule aritmetice și geometrice. Unii oameni au o memorie uimitoare în cite-o specialitate. — Despre *Cîr* și *Cesare* se spune, că cunoșteau după nume pe toți soldații lor. — *Mithridate*, regele din Pon', vorbea 22 de limbi. — *Seneca* bătrânul putea să reciteze 3000 de cuvinte în ordinea în care le auzia. — *Anton Magliabechi* (din Florența) citind o carte, o știa din scoartă în scoartă. — Englezul *Fox* știa pe din afară întreaga biblie — *Wallis*, un matematic englez, ținea în minte un număr de 53 cifre — *Napoleon Bonaparte* cunoștea esact împrejurările soldaților săi.... În asemonenea cazuri, memoria apare ca talent și n'are nevoie de deprindere.

Nota 4. — *Legea degenerării memoriei.* — Memoria poate să și degenereze. — În cazul de alterare a memoriei s'a constatat, că mai întâi se uită faptele cîștigate mai tîrziu în dezvoltarea noastră psiho-fizică (legea «regresiunii»). Mai greu se uită fapte mai vechii de experiență precum sînt cele din copilărie. — Cînd stratele nervoase, care conțin faptele unei vîrste mai înaintate, se alterează, atunci reîncep a funcționa stratele mai inferioare, mai vechi, ce conțin îngrămădite faptele unei vîrste mai fragede. — Poporul spune: «Bătrînul ajunge în mintea copiilor». Dintre fenomenele psihice mai întâi se perd cele intelectuale, apoi cele afective și în sfîrșit cele de voință. Cauza este în deosebirea în ușurința de modificare și alterare a condițiunilor fiziologice corespunzătoare acestor clase de fenomene. — Așa, substanța ner-

*) „Verba volant, scripta manent“.

voasă a scoarței cerebrale și cea albă (unde reșed științele, artele limbile) es e supusă mai în grabă la alterări, de cît baza anatomică a fenomenelor afective fundamentale (organele vitale, viscerale, vasele, mușchii) care sunt mai stabile.

Lucrările manuale obișnuite se repetă inconștient, chiar cînd omul a devenit incapabil și de gîndire și de emoțiune. Aceasta ține pînă ce boala ajunge să vateme ganglionii cerebrali și măduva spinăreii. — Pierderea limbajului (aphazia) urmează aceiaș ordine. — Se uită mai întii limbajul rațional (prin care exprimăm noțiunii) apoi frazele exclamative, interjecțiunile sau «limba emoțională» și în fine, mai rar, chiar și...gesturile. — Și în perderea limbajului rațional se observă o lege de trecere gradată de la mai puțin și mai complex la mai vechi și la mai simplu. — Așa întii se uită numele proprii apoi substantivele comune, și mai pe urmă adjectivele și verbele.

Nota 5. — Memoria este uneori supusă și la iluzii. D. e. Cine-va crede că a făcut un lucru deja, ce avea numai de gînd să-l facă. (1)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

4). *Condițiunile unei bune memorii.* — Memoria se prezintă la fie-care om într'altă formă după vîrstă și în parte după împrejurările vieții. În general și în stare normală fie-care om primește, păstrează și reproduce mai bine stări de conștiință în vîrsta copilăriei de la 7 pînă la 12 ani. Dar și în copilărie și mai ai ales în vîrstele următoare, unul cuprinde mai ușor și ține mai bine în minte unele lucruri, altul—altele. — Unul ține în minte o mulțime de nume, altul o mulțime de numere. — Aceștia au memorie sau un cap ușor. Altul ține în minte și nume și numere și alte reprezentări. Aceștia au o memorie mare. Altul nu-i în stare, ori numai foarte cu greu, să-și însemne un nume, un număr etc. Acesta are o memorie greoaie, este un cap greu. Altul numai uită cea ce a văzut, a auzit, ori a citit cînd-va. În cazuri asemenea memoria se zice *fiitoare* sau *tenace*. Românul

1) I Givănescu „Elem. de psihologie“ pag 119.

s'a caracterizat de «ține minte»! Contrarul memoriei tenace este *uitucia*. Un om uituc nu-î în stare să-ți ție în minte și să-ți spuie nici ce a esperiat erî măcar. Sint iarăș alții care sunt în stare să-ți reproducă reprezentările în culori așa de vii ca și cînd numai atunci și le ar fi format. Aceștia, zice-se, aũ o memorie *credincioasă* sau *fidelă*.

Nota 5.—Rar se găsece întrunite toate calitățile menționate. De obiceiũ cine învață ceva ușor, uită în grabă; iar cine învață cu greũ, păstrează îndelungat lucrurile memorizate.

Toate calitățile memoriei se reazămă, mai ales, pe sistemizarea asociațiunilor de reprezentări. Cu cit acestea sunt aduse în mai multe combinații unele cu altele, cu atit mai ușor și mai sigur se reproduc. În special, se ajută lucrarea memoriei prin împrejurări ca următoarele:

a). *Interesul* față de faptul ce ne impresionează. *Mozart* numai de 2 orî a auzit în copilăria sa acel sublim cîntec «Indură-te» (*Miserere*) și, reîntors acasă l'a transcris din memorie, — b). *Disposita* sufletului în momentul impresionării. — c). *Repetirea* faptului de experiență. — *Legătura* logică dintre stările de conștiință.

Nota 6. — Dispoziția spre uitare mulți și-o însușesc prin obiceiul de a se ocupa cu lucruri numai în mod superficial și mai ales prin citirea de lucruri ușurele, ca romane.. «Depriñdere... în arta de a omorî timpul și de a se face nefolositor pentru lume este... un atac din cele mai dușmăncase asupra memoriei». (Kant)

5. *Importanța memoriei*. O memorie bună este unul dintre cele mai prețioase și mai minunate daruri, cu care D-zeu a inzestrat pe om. — Copilul în casă și în școală, fără memorie, n'ar putea să-ș cîștige nici o cunoștință, fiind-că orî-ce prezentațiune și orî-ce cuvînt,

în momentul, cînd ar atinge conștiința, ar și dispărea.—Sufletul omenesc, fără memorie, ar semăna cu butea mitologică a Danaidelor.—Orî-ce progres cultural ar fi imposibil. — Ignoranța ar trona veșnic pe pămînt. — «Memoria este mina, cu care sufletul prinde cunoștințele; ea este depozitul în care acesta își păstrează achizițiunile sale și de unde la vreme de nevoie, se hrănește.» Cerul și pămîntul și tot ce se află întrînsese, le avem în imperiul nemărginit al memoriei (Sf. Augustin).—Memoria este «cămara științei» (după minunata expresiune a lui Plutarh).—Fără proprietatea memoriei și *inima* ar rîmînea rece și *voința lipsită* de lapte morale, de fapte virtuase. Ce sentiment de iubire, ce dîușie nu coprînce pe copil la auzul cuvîntelor: mamă! tată! — A cui inimă nu tresaltă și se reaprînde de focul divin al iubirii de patrie și de limbă, cînd aude, orî își reamîntește glasul puternic al poetului:

«O! țara mea iubită! o minră Romînie!
Pămînt cu rîuri d'aur sub bolta azurie!» (A. Odobescu)

«Acum se-încearcă cruzîi, în oarba lor truffie
Să ne răpească *limba*; dar morți numai o căm» (A. Mureșeanu).

Și întîmplările glorioase din 1848, în Ardeal, și cele mai recente de la Plevna, aû dovedit, că memoria glorioasei origine și a mai glorioaselor fapte strămoșești a produs fapte romînești admirate de lîncea întrecgă pînă și de către dușmanii neamului nostru.—Tot memoria ne face părtași și plăcerilor ce le gustăm în viața *socială*, prezentîndu-ne, în tot momentul, reprezentări noë pentru a toarce mai departe firul conversațiunei sau al discursului. Memoria ne *întărește voința*, chiar și numai prin încordarea trebuincioasă la învățare și ne ajută în dăruverile noastre zilnice, prezentîndu-ne succesele trecutului, și așa dîndu-ne implus și avînt la noă întreprîn-

deri. — Și pentru cultura *religioasă* memoria este o condiție neînălăturabilă, cînd omul cunoștințele religioase și le-a cîștigat cugetînd și simțînd; cînd d. ex. la auzul imnului liturgic *Pre tine te laudăm*, gîndirile exprimate prin aceste cuvinte deșteaptă în inima creștinului sentimente de adevărată iubire, de laudă și de mulțumiri către D-zeu. Ce comoară neprețuită de mîngiere pentru creștinul adevărat și suferind sînt asemenea sentimente adînc păstrate în conștiința lui :

La cer Părinte bun, căzînd cu umilire
O gîntă părăsită, Tu nu veî lepăda ;
Ești drept și erți păcatul, văzînd o pocăire,
Ești *bun* și ți este milă de tot ce-î-'n mina Ta ! (A. Mureșeanu)

De și nu ne poate conduce la o adevărată cultură memoria, dar ea ne oferă sufletului materialul, ce acesta îl prelucră gîndindu-se, simțînd și vînd și așa îl face vrednic pentru viața culturală. —

III. -- Memoria este proprietatea sufletului de a păstra, a reproduce neschimbate și a recunoaște stările de conștiință. -- Este o memorie de persoane, de locuri, de tonuri; o memorie verbală, nominală și de semne. --

Desvoltarea memoriei pleacă de la păstrarea reprezentărilor și împreunarea acestora în cuvinte.

Întîi lucrul apoi semnul, Memoria este mecanică, logică și artificială; memoria ca talent. Memoria poate să și degenereze. O bună memorie este ușoară, mare, tenace și fidelă. Memoria este absolut necesară pentru progresul în cultură; ea este «cămara științei».

IV. De ce se opresc orî se incurcă școlarii în mijlocul recitărei unei poezii orî lecțiunii? Cauza uituciei din școale unde se află mai ales la școlarii orî la învățătorî?

Lămuriți înțelesul frazei: „Cel mai bun dicționar e o carte de predilecție“ (J. Paul). Arăți deosebirea dintre

sentință ? «Cit știm, atit ținem în memorie» și dintre latineasca : «Atit știm, cit ținem în memorie» !* . — Ce sînt cuvintele și versurile memoriale ? — La ce fel de oameni se găsește uitucia ca defect organic ? ca defect cîștigat ? Cum se caracterizează Românul în punctul acesta ? Ce deosebire este între talent și între dexteritate memorială ?

V. *Mijloacele de dezvoltare ale memoriei.* — Școala veche deprindea exclusiv memoria mecanică și aceasta pe baza principiului : „Noi știm atita, cit ținem în memorie“ Rousseau și urmașii săi combăteau aspru acel mod de procedare. Urmarea fu, că urmă un period de timp, în care se neglija aproape cu totul memoria. — Pedagogia modernă, pusă pe calea cea adevărată de Pestalozzi și școala sa, cere o cultură *rațională* a memoriei. — Anume hrănindu-se aceasta cu intuițiuni și cu reprezentări diverse, materialul acesta, bine preparat și explicat copiilor, să li se imprime bine în conștiință.

Iată unele mijloace pentru dezvoltarea și cultura memoriei :

1) Copii să-ș exerciteze memoria de timpuriu. Perioada cea mai potrivită este de la 7 pînă la 12 ani. Nici o zi să nu treacă fără să memorizeze ceva. («Nulla dies sine linea !»)

2) Să se ție *măsură potrivită* vârstei și dezvoltării sufletești a elevilor. *Puțin și bine !* Să li se ceară să memorizeze numai cunoștințe necesare și folositoare. Puține poezioare cuprins moral, social, patriotic, și religios ! Scurte bucăți de o valoare morală și concretă pentru școlari și aceste alese din toți rami de învățămînt ! Incordarea excesiva a memoriei copilărești aduce uitucie la bătrînețe.

3) Orî-ce lucru, ce se cere să se memorizeze, întîi trebuie să se întuiască, să se descrie să se compareze, adică să se explice. Nici o vorbă neînțeleasă să nu-ș imprime copii în conștiință !

*) „Tantum scimus, quantum memoria tenemus“.

4) Să se desvolte și întretie *interesul*, *apercepțiunea* și *atențiunea* elevilor față de cunoștințele ce au să le memorizeze.

5) Să se observe un șir firesc, logic și ușor în dezvoltarea cunoștințelor.—Es'e un plan fix pentru facerea intuițiunei, a descrierei a narațiunelor; — treptele formale... ajută mult asocierea și reproducerea reprezentărilor cerute. De la simplu și ușor la compus și la mai greu; de la cunoscut la necunoscut, de la aproape la departe! — Până ce școlarii ajung să știe de la sine, cum să învețe pe din afară, să se povățuiască de către educator.

6) Cele învățate să se repetească adese-orî. *Repețirea este mama învățăturii*. Repețirea are și o importanță morală, că deprinde pe elev la o stăruință serioasă și îi întărește și voia pentru lucrare. Apoi deprinderea produce înclinațiune și plăcere pentru lucrări diverse, va să zică ajută și prepară educațiunea, în înțeles strîns, a elevului.

7) Lucrurile memorizate să se reciteze cu ton potrivit și să se *aplice* la compozițiile diverse ale școlarilor ca, extemporale, ca concursuri, ca lucrări domestice.

Educatorul va îngriji de o dezvoltare și de o cultivare făcîndă și rațională a memoriei elevilor sie-și incredințați!

EMIL

saü

Pedagogia lui J. J. Rousseau (1)

Pe la anul 1762, Rousseau publică scrierea sa intitulată *Emil ou sur l'éducation*, (Emil saü despre educaþiune), pentru care librarul Duchesne îi plăti 6000 de franci.

Din cauza unui capitol (2) al acestei cărþi, unde era lăudată religia naturii, autorul fu groaznic persecutat:

---

(1) Vezi biografia și însemnătatea lui Rousseau, p. 107 etc. anul IX al acestei reviste.

(2) Intitulat Mărturisirea unui vicar soviard.

cartea-î fu arsă în public de calii, parlamentul dădu ordin să-l aresteze și arhiepiscopul Parisului îl anatemiză, așa în cit bietul Rousseau fugi în Elveția, la Yverdon, devenit cunoscut prin Pestalozzi. El muri în 1778.

Emil al lui Rousseau nu este o scriere sistematică, ci un roman de educațiune, plin cu observări originale și spirituale, dar și cu vederi paradoxice și cam exagerate. O întrebuintare, în adevăr, practică a ideilor educative, espuse în această carte, nu se poate face; pentru că nu ia în seamă forma obișnuită de educațiune părintească sau de școală; ci pleacă de la o *abstracțiune*, de la starea unui elev care trebuie educat, fiind în contact liber cu receptorul său. O abstracțiune, care ca formă ideală are valoare, dar care n'are nimic comun cu viața noastră zilnică; pentru că Rousseau însuși a fost lipsit cu totul de orice idee a vieții familiare. El ne spune, că, precum muma este adevărata doică a copilului, tot asemenea tatăl este adevăratul lui învățător; dar fiindcă dînsul este ocupat cu afaceri în afară nu-î rămîne alt de făcut de cit să ia pentru fiul său un receptor. Acesta trebuie să se *coordoneze* cu elevul, să-î fie un fel de prieten, care să rămîie cu dînsul de la naștere, vre-o 25 de ani, și să-î fie profesor și educator. Ar urma de aci că, după ce acest receptor a întrebuintat 25 de ani pentru propria sa educațiune, să jertfească alți 25 de ani pentru educațiunea lui Emil. N'ar fi aceasta oare o risipă a economiei naționale, voind să jertfim viața mai prețioasă a educatorului pentru viața mai puțin prețioasă și în general încă indoelnică a elevului? Inșă Rousseau este *idealist* și deci n'are vederi ca ceilalți oameni; căci chiar în prefața lui *Emil*, el recunoaște că această carte nu este un tratat de educațiune, ci într'însa se găsește mai mult visurile unui entusiast al educațiunii.

Să vedem acum, care este idealul său de educație?—Este acea *conformitate cu natura*, emisă de *Comenius* și de alți pedagogi mai noi, dar în altă formă. În raport cu aceasta Rousseau spune, că ținta or cărei educațiuni este ceva uman, adică cea ce este omul, nu cea ce nu este, prin care înțelege: *pozițiunea, ocupațiunea, naționalitatea și confesiunea* omului. În ordinea naturală după care toți oamenii sunt la fel, vocațiunea lor comună este chiar starea lor. Și orî cine este bine instruit pentru pozițiunea sa, nu poate să nu îndeplinească cea se i se reclamă, or care ar fi acea pozițiune; fie ea militară, judiciară, sau preoțască. Natura l-a chemat la viața omenească. Viața este vocațiunea ce voesc să-l învăț. Când va eși din mîinile mele nu va fi nici soldat, nici avocat, nici preot, ci înainte de toate va fi om. Voi vă lăsați pe starea actuală a lucrurilor, și nu luați în seamă că această stare se poate schimba, fără ca voi să puteți opri sau păzi, ca această schimbare să nu isbească pe copiii voștri.

Său văzut bogați devenind săraci, mari devenind mici, monarhi devenind supuși. Și aceste schimbări ale destinului sunt ele oare așa de rare ca să știți cu siguranță că veți face o excepție?

Tot ceea ce oamenii au construit, poate fi distrus de oameni, singur caracterul dat de *natură* nu se schimbă. Dar acest *naturalism* al lui Rousseau este contra existenței de cultură și devine un *pesimism social*. În această privință chiar începutul lui Emil este caracteristic: «*Tot ce ese din mîna creatorului este bun; totul se strică în mîinile omului*. Omul silește un pămînt să producă plantele altuia, un pom să poarte fructele altui pom, dinsul amesteca climate, elemente și anotimpuri, mutilează ciinele, calul și sclavii săi, răstoarnă toate, strică tot, fiind-că îi place *monstruositatea* și nimic nu vrea să rămie, așa cum l-a făcut na-

tura; incit nici însuși omul nu-î place, așa cum l-a lăsat natura, vrea să-l deghizeze în raport cu moda. «Educația, după *Rousseau*, o primim de la *natură*, de la *oamenii* și de la *împrejurări*. Desvoltarea internă a organelor și a puterilor noastre este educațiunea naturii; întrebuintarea ce învățăm să facem din desvoltarea acestor puteri, este educațiunea prin oameni, și ceea ce învățăm de la observări prin experiențe se numește educațiunea prin împrejurări. A 2-a și a 3-a educațiune ar trebui să fie clasată după educațiunea naturală. Inșă între educațiunea după *natură* și după oameni și împrejurări, adică după *ordinea socială*, există contrazicere: «Siliți de natură să combatem natura sa și ordinea socială, trebuie să hotărîm, dacă formăm un om sau un cetățean, căci pe amîndoi nu putem să-i facem în acelaș timp. Omul natural este un întreg pentru sineși, este unitatea numerică, întregul absolut, pentru care nu există alte relațiuni de cit cu sineși și cu semenii săi. Omul cetățean este numai o unitate fracționară care se rapoartă la numitor, și a căruî valoare în raport cu întregul, constituiește *corpul Statului*. Bunele rîndueli sociale sunt tocmai acele cari sunt mai predispușe pentru a schimba natura omului, a-î răpi existența neatîrnată, pentru a-î da o existență dependintă și de a transmite *Eul* la o unitate comună, ast-fel ca fie-care în parte să nu mai formeze un întreg, ci să devie o parte a întregului, care să fie în stare a simți numai în întreg. Din aceste două ținte devenite cu totul contrarii; rezultă și două forme deosebite de educațiune: Una *publică* și *comună*, alta *privată* și *casnică*. În prezent, o educațiune publică nu mai există și nici nu mai poate exista, căci, unde nu mai există patria, nu mai poate exista nici cetățean. Aceste două cuvinte *Patrie* și *Cetățean* ar trebui șterse din limbile moderne. Așa dar nu ne mai rămîne de cit *educațiunea*

casnică și educațiunea naturii. Ce trebuie să facem spre a lega aceste două educațiuni cit se poate de bine? adică pentru a forma din *Emil* unul din acei oameni rari, *omul naturii*? Înainte de toate *trebuie să avem grije să nu se facă nimic!* Iniția educațiune este așa dar numai *negativă*, care trebuie să aibă grije, ca dezvoltarea liberă a dispozițiunilor și forțelor naturale să nu fie oprită de înruiiri culturale sau să fie conduse pe căi false. Ea nu constă în a învăța deosebirea *virtuții* și a *viciului* ci păzirea sufletului de greșeli și a inteligenței de rătăcirii. Căci, de oare ce după vederile lui Rousseau, *omul din natură* e bun, ast-fel că cea-ce la dînsul pare a fi rău, nu este înăscut *ci* căpătat cu timpul, adică provenit de la societatea din afară, în care trăește; și educațiunea conform naturii constă numai în ferirea de influența acestui rău, dar nu în combaterea răului deja existent într'însul. Dezvoltarea proprie a buneî naturi a copilului, este după Rousseau, singura și adevărata cale spre a deveni om și primul lucru care trebuie făcut la o educațiune naturală, este: a-l asista, a-l conduce, conform cu natura curioasă a copilului, depărtînd de la dînsul influențele vătămătoare din afară. La aceasta se mai adaugă și o altă temă: Exercițarea puterilor copilului, ast-fel că omul în ori-ce condiție s'ar afla, trebuie să învețe a trăi ca om. *La véritable éducation consiste moins en préceptes qu'en exercices*, adică adevărata educație stă mai puțin în precepte de cit în exerciții. Căci viața nu constă în a respira, ci în a lucra, a întrebuița membrele noastre, simțurile, capacitățile noastre, în fine tot cea ce constituie o parte din noi și care ne dă conștiința existenței noastre. Rousseau voește să vadă *omul său abstract* în toate împrejurările la acelaș nivel cu viața omenească. În acest mod Roosseau incepu să pre-dice: *Evangelia vieții conform cu natura*, adică rein-

toarcerea de la *hypercultura socială*, la simplitatea naturală a raporturilor vieții; adică întărirea în loc de moliciune. De aceea el este contra întrebuințării *doicilor*, contra înfășării pruncului; contra tuturor resfățărilor copiilor, adică *contra timpuriei instrucțiuni sistematice* și *contra disciplinei educative*. În locul instrucțiunii să se pună *experiență* și *contact* (cu receptorul), în locul disciplinei *libertatea naturală*. La nimic, copilul nu trebuie obișnuit; nici la ora mesei, nici la ora somnului; ci trebuie obișnuit să nu aibe nici un obicei. El să se supue *ordinei educative* nu din *ascultare* (respect), ci din *necesitate*. Cuvintele de *ascultare* și de *poruncă* trebuiesc șterse din *lexicon*, și cu atât mai mult cuvintele de: *datorie* și *îndatorire*; dar cuvintele *putere*, *necesitate*, *neputință* și *violență* să joace la dînsul un rol mare. Orî ce raționare cu copiii, după părerea lui Rousseau, trebuie înălăturată. Copilului arată-i *putere*, omului matur *motive*. Lucrurile de care trebuie să se abție, să nu-i fie oprite, ei să cauti ca dînsul să nu le facă; cea ce i se poate face, să i se facă la întiul cuvînt, fără rugăciuni și fără condițiuni. Dar cea ce nu i s'a permis odată, trebuie să rimie pentru totd'auna oprit. Trebuie să te porți înțelepțește cu elevul, dar să nu-i vorbești nici odată de înțelepciune. Pentru orî ce minciună a elevilor sunt vinovați receptorii, căci caută să fie aspri, lăsînd ca elevii să făgăduiască. Să nu se pretindă adevărul copiilor; numai astfel dînșii nu vor spune minciuni. Să nu se vorbească cu dînși despre morală, pentru ca ei să n'aibă prilej dea o urî. Singura morală ce trebuie să le dăm este: *Să nu faci nimenui rău*. — Invățămîntul să înceapă cu *cunoștințe reale*. Cunoștința de desemu, fără cunoștința lucrurilor cari trebuiesc desemnate este un lucru absurd, ca de ex. invățămîntul geografic cu ajutorul hărții fără cunoștințe reale a suprafeței pămîntului. Înainte

de al 12-lea an al său *Emil nu trebuie să știe nici ce e cartea*. Mai important de cit toate cunoștințele teoretice este exercițiul practic al puterilor, și nu numai al celor intelectuale, ci și al celor fizice. Astfel ca elevul la urma urmei să intrunească pe lângă mintea unui înțelept și forța unui atlet. De aceea Rousseau recomandă *exercițiul gimnastice, obicinuința la lucru, greutatea și dureri, căldură și frig; capul descoperit: somn lung, așternut tare, însă mai întâi de toate exercițiul simțurilor*.

Nu exercitați numai puterea copilului; ci și simțurile care conduc puterile; întrebuințați cit se poate fie care simț, examinați impresiunile unuia din simțuri prin cele-lalte. *Măsurați, numărați, cîntăriți și comparați*. Ast-fel Rousseau, ca exemplu, recomandă pentru dezvoltarea simțului, tactului, exerciții și jocuri pe întuneric; ca să se elimineze și idea de lrică produsă prin fantazie. Gimnastica simțurilor d'abia întrebuințată în zilele noastre, a fost deja recomandată de către Rousseau.

Cu al 12-lea an începe o noă *periodă* de viață și de *educațiune* epoca celei mai mari puteri a elevului, de oare-ce forțele se dezvoltă mai de timpuriu ca dorințele. Acesta este timpul muncii, al imaginării de cunoștințe, al învățaturii. Impresiunile sensitive trebuiesc făcute și arătate cu pricepere. Numai prin cele d'întii putem ajunge la cele din urmă, nici o altă carte de cit lumea; nici o altă învățătură de cit faptele. Elevul nu trebuie să o știe, pentru că i-ați supus-o, ci pentru că a priceput-o, dînsul să nu învețe știința, să o găsească. Invățămîntul geografic să înceapă de la *locuința* și de la *locul unde locuște*. Elevul să proiecteze hărți din împrejurimii, spre a învăța cum ia naștere hărțile și ce reprezintă. Invățarea fizicei să înceapă cu experiențele practice cele mai simple dar nici de cum cu aparate. Aceste a-

rate ar trebui să reeasă din experiențe, chiar dacă să întrebuițează instrumente, ele cit de necomplete ar fi, să fie însă făcute de elev și receptorul său. Pe lângă aceasta să învețe numai ceea ce-i este acum necesar, nu și ceea ce i-ar trebui mai târziu. Căci adevărații noștri învățători sunt *experiențele practice* și simțimentul. Să se evite *explicațiunii amănunțite* care de multe ori sunt predate de învățători, numai și numai pentru a fi auziți de persoane mai mature aflătoare la acea prelegere. Să rămâi totdeauna în fond. Noi dăm prea mare valoare cuvintelor, și din această cauză o educațiune bazată pe vorbe multe, produce oameni prea vorbăreți. Așa dar, totul prin experiențe, prin pricepere, personală, prin observări; nimic din cărți.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DIN CARNETUL UNUI INSTITUTOR

Primele doua zile de scoala

Mercuri 15 Septembrie 1893. Azi la 9 ore dimineața —după convenita sărbătoare— începui lecțiile cu școlarii clasei ce mi s'a incredințat. Vai, ce grea e munca de institutori! Ce țigănice de copii mi-a venit: desculți, nespălați, trențaroși, cu apucături rele, guri căscate, o-filiți și fără nici-o vlagă'n ei. Unde au aceștia măcar vigoarea copiilor de țărani? Găsiți ciți-va de-o stupiditate ne mai pomenită.

Or cit de pesimiste însă fură aceste constatări, ele nu'mi putură schimba întru nimic convingerea, că un institutor trebuie să-și iubească elevii mai pre-sus de orice în lume. Dar școala imi rezerva un alt soi de neplăceri.

Un țigan veni, pe la 9 ore și jumătate, cu 2 dănați

ai lui și-mi recomandă «să-î am mai în de grijă că face cinste».

— Eă îngrijesc de toți, îi respunsei, nu numai de unii; dar de ce nu î-ai trimis la școală de la 8 ore?

— Apoi, mîncate-aș, am fost de î-am tuns că-î umpleau păduchi.

Copiii cei-l'alți rid, privirile se ațintesc spre dănciuci, situația devine imposibilă.

— Destul acum, poți să te duci și să lași copiii aci.

Puțin în urmă, haită și o mahalagioacă descultă și murdară. Cum intră pe ușă s'adresează către fiu-său:

— Aci ești, mă?

Asta mai cu cap. Incepe să-mi recomande «să-l bat» pe fiu-său. I-am zis că, dacă mai are ceva de spus, să poftescă 'n cancelarie și altă dată să nu mai între așa în clasă. Ea însă a ținut cu or-ce chip ca chiar eșind să mai ție ușa crăpată cită-va vreme, pentru a spune ceva lui fiu-său.

Reluaiu firul lecțiunii. Dar nu trecură 10 minute și în cadrul ușii deschise, apăru o figură de burghez. Nalt, puțin cam pintecos, cu o față rubicondă, mustața scurtă, onorabilul vizitator înaintă zimbînd spre mine. Din țigara puțin delicată, ce ținea între degetele cărnoasei sale mîni, ieșia neconținut fum, care se răspîndia în clasă.

— Mă recomand X, antreprenor.

— Dar, domnule, vă rog... cu țigara 'n clasă... nu e tocmai convenabil.

— Nu face nimic, adăogă d-l antreprenor, punîndu-și țigara pe o masă, de lingă perete.

— Ba, face foarte mult, domnule, ripostaî eă. Fumatul e un vîtiu de vederea căruia, cel puțin în școală, trebuie să scutim pe copii.

Dar, țî-ai găsit! Antreprenorul meă nu vrea să 'nțeleagă că singura soluție, pentru îndreptarea greșelii

sale, ar fi să 'nchidă ușa pe din afară și-mi spune mai departe:

— Am și eu un pungaș aici și vreau să vedem cum merge, o să facă treabă?

— Cit pentru asta, să poftiți altă dată, azi e abia prima zi de școală. Dar, fiți siguri că, dacă d-voastră veți îngriji ca copilul să nu capete apucături rele, să fie curat, să-și ție lucrurile 'n regulă, să nu lipsească de la școală și să aibă puținele lucruri ce-î trebuiesc aci, școala va putea forma din el un om, cu care, într-o zi, să vă fie cinste și d-voastră și profesorilor lui. La revedere, domnule.

Incepui mai departe conversațiile intuitive cu elevii.

Abia tirziū se hotări d-l antreprenor să plece.

— Salutare, salutare, domnule profesor. Și se duse, uitindu-și țigara pe masă.

De-oîu avea 'n toate zilele ast-fel de vizite, nu știu ce s'o alege de educația ăstor bieți copilași. Dar nu. Miine voiū lipi pe ușa următorul *avis*.

«Persoanele, cari doresc să asiste la lecțiunile institutorului acestei clase sau cari se interesează de vr'un copil, sint rugate să poștească mai intii in cancelarie și să aștepte acolo spre a intra odată cu institutorul, «după pauză».

Joi 16 Septembrie 1893. Avizul meu n'a putut schimba lucrurile. Azi încă avusei vizite de soiul celor de ieri. Intre altele, m'a scirbit cu desăvirșire o mahalagioaică sclivisită, care intră in clasă cu un aer foarte impertinent.

— E o înștiințare pe ușa, madame. Spune să nu intrați de cit odată cu institutorul.

— Nu știu să citesc.

— In tot casul, poftiți in cancelarie, pină cind isprăvesc lecția și in urmă...

— Ba nu mă duc eu acolo, că eu am bărbat acasă.

— Atunci, ieși! îi zisei indignat și 'nchisei cu scirbă ușa.

Vai, cu cite neplăceri e 'mpreunată această carieră și totuși am îmbrățișat-o cu o dorință nestrămutată de a munci, de a munci conștiincios și fără preget atita timp cit voi putea.

De alt-fel, or cit sînt de degenerați copiii, pe cari am să-î educ prin învățămînt și cu toate relele lor deprinderi, cu toată muțenia lor de ieri, mă-a succes azi a le deslega limba prin întrebări ușoare și familiare--de mai 'nainte pregătite.

În asemenea condițiuni, toată filosofia profesiunii, pentru mine se resumă în 2 cuvinte :

Rabdă muncind și muncește răbdînd !

P. R. Tudoranu.

CRITICA PRACTICEI PEDAGOGICE

Domnule Redactor,

În ziarul «Gazeta țăranilor», No. 5, din 12 ale curenteî, se află înserată sub titlul «Lecțiunii practice» o scrisoare semnată M. Moiescu, Domnești, asupra căriia am de zis cele ce urmează, rugîndu-vă a le da loc în mult apreciața d-v. revistă «Lumină pentru toți».

Iubite coleg,

Scrisoarea d-tale m'a întîmpinat în momentele cele mai fericite, tocmai cînd făceam socoteală cu copiii în clasa I-a. Termin lecțiunea și în repaos desfac gazeta și mă opresc chiar la *Lecțiuni practice*.

Văd că aci se vorbește de socoteală și încep a-mi frămînta mintea, pentru a mă mulțumi psihicește : făcînd diferența între felul cum eî făcuî socoteala cu copiii și între cele scrise în epistola didactică—așa de

rari în literatură — și-mi fu cu adevărat greu să fac linia de demarcațiune.

Scrisoarea d-tale didactică (?) a cam lăcomit: cuprinzând într'însa cam atita materie cât ai preda într'o lună, și pentru asta, tare mă-e frică, să nu fi fost alungată de tovarășele ei «Lecțiuni practice»; singură eticheta corespunde conținutului!

Văd că primești întrebările nemțești—și eu sunt de această opinie—despre obiecte cari fac număr prim-prejur și ne spun că copiii noi veniți știu număra (să n'avem frică) pînă la 5; dar eu am primit copii de 7 ani în clasa I-a cari număra bine pînă la 30, prin urmare de asta nu m'era teamă, cînd întrebam «cite țite are vaca»?; apoi revine la alți copii cari nu știu număra (și aci trebuie să mărturisesc că am avut mulți copii în clasa I-a și de 8 ani, cari nu știau cînd sunt 3 și cînd sunt 5 bețe la un loc, dar își număra pînă la 50 pe șir.

Ei bine! acești din urmă s'au timpit mai înainte de a veni la școală, fiind-că n'au avut cine să-i învețe socoteala. Așa, iubite coleg, prea te grăbești cînd spui: «că *va* (*vor* adică) fi și neștiutori, cu atit mai bine, aci «și așa fel întrebînd și învățînd li se dă .... ocaziunea d'a se forma în masă, ca cei știutori». Ei bine, în care fel? căci în lecțiunea practică trebuie să fie tot, să nu lipsească nimic, alt-fel nu-i practică, or fi mai departe. Să vedem:

«Terminînd exercițiile menite a deschide calea formării numerilor (astca asemenea rămîn în mintea ducimitală) faci cunoscută... ideia de una «și mai multe unimi». Nu discut cum, dar locul d'a da ideia de unime și ne număr, il vedem (și e bine pus) în clasa a II-a. Oare a încorda prea mult puterea spiritului unui copil crud, nu înseamnă a-l timpit, a-l face impro-

piu pentru mai târziu? Nu înseamnă a te trudi zadarnic? Da!

După asta, repede începi fracționarea unimii: «o pline făcând-o în două, faci jumătățile, două din un lucru întreg...» Ca să explici jumătatea îi zici: «doă¹⁾ din *«un lucru întreg»*, pentru ca să-î încurci, căci doar pricep copii ce e jumătate! Și astă lucrare încă nu e la locul ei (după programă chiar²⁾).

Lingă una puî una și faci două. Aci e locul să spun că nu se poate procedare mai greșită, mai vătămătoare ca aceasta: să arăți *un măr* sau *un băț* și să-î zici unime, când copiii îl văd că e *«un băț»*, etc. Și tocmai așa vedem în lecțiunea ce ne dai ca model. Cu încetul lăsăm vorba *băț* sau *măr* ca să zicem *una* și *unu*; și aceasta o facem tocmai cind începem a scrie pe tablă cu țifre și semnele operațiilor esercițiile pînă atunci făcute oral; alt-fel toată socoteala din clasa I-a nu plătește nimic, timpește numai pe bieții copii!...

Cu două zici și «faci cele 4 operații», slujindu-te de oală și ulcică, cu care te invirtești groasnic ca să faci înmulțirea: «o dată două fac două» ... «Va să zică din oala cea mare am umplut două mici. Acuma, copii, cite de aceste mici ne trebuie să umplem la loc pe cea mare? «Așa este, două prin urmare în vasul acesta de două de aceste mici, trebuie puse o dată două mici (?), ca să «se umple».

Intii că sunt niște întrebări răsucite de nici un ora mare nu ți-ar putea răspunde cu întrebarea, ne cum copilul; dar este operația greșită, căci dacă voești să umpli cu oala cea mică pe cea mare ai să puî de *doă ori câte una* și copiii sunt încurcați, căci eu văd că nu mai deduci că în oala cea mare intră *o dată două mici*;

1) «Parti de o potrivă» (Red.).

2) Cum nu? (Red.).

și pentru ca să fie o dată două ar trebui să apuci o dată două oale mici pline și să le torni în cea mare dintr'odată; iar cum ai dedus D-ta și cum copiii nu văd de cit o oală mică, nu pricep cea ce li se spune.

Dar nu i-ar fi fost mai ușor, mai înțeles și mai practic și fără să mai facă lacuri prin clasă, să ție în mână două crete și trăgând o dată pe tablă să întrebe: «de cite ori am făcut două trăsuri (ori linii)»?... Și apoi: odată două trăsuri, cite trăsuri sunt?»... etc. Sau punind în atențiunea copiilor dintr'o singură dată două pietricele pe catedră să zică: Ce am făcut?... De cite ori am pus două pietricele?... etc. Iată ce ușor e fără oale și ulcele!

Prietenul ne spune că tot așa face și cu 3, 4 etc., dar a uitat că în programă se cer operațiile și cu una ¹⁾? Ba încă acelea-s mai grele, dar se pot face! Așa că mai mult folos aducea scrisoarea, dacă trata în toată regula numai pe 2, ori 3, de cit acum când lăsind una neisprăvită incede alta și apoi cu întrebări încălcite și greoaie, ca aceasta:

«Am aci o oală mai mare și asta cum este?»

La ce bun întrebarea cum e ailaltă, dacă spuți că ai una mai mare?

Mai departe ca să corespundă programei, (pe senine, fiindcă uitase programa), spune că începe și scrierea numerilor, (adică a țifrelor) și când programa le cere mai înainte de a face operațiile mintale; și, de și le lasă tirziu le face cu liniuțe întii și începe cu 5 ca să scormonească în el dorința d'a putea singur face așa», uitind cu asta că toți se vor mira, când îl vor vedea încirlițat și-și vor perde credința că au să-l mai facă și ei. Ciudat principiu și acela d'a arăta întii tot ce e mai greu de făcut pentru a scormoni dorința?! Pen-

¹⁾ Dar nu în programul din 1893! (Red.), ci aci se spune apriat: «Cele 4 operațiuni cu numerile de la 1 până la 5.» Red. rev. l. t.

tru asta ar fi să le arătăm întâi literele ornate... și apoi pe cele mai simple.

De acea și zic că calea pe care merge d-lui e cam de andoasele și se cam lovește în cap cu principiile metodice și... cu toate că copiii vor privi lung la... oală și ulcică tot puțin vor folosi.

Și astea le spui, fiindcă sunt colegul d-tale, care ți-a citit scrisoarea.

I. Vofenlescu

Învățător, Zilisteanca, jud. Buzău

SCOALA LUI HERBART ¹⁾

Scoala lui Herbart este cultivată de un cerc de cugeători, cari după pozițiunea lor socială sunt: profesori, institutori și preoți evanghelici. Centrul tendințelor pedagogico-științifice după sistemul lui Herbart sunt profesorii Ziller și Strümpell în Lipsca și consilierul scolar *Stoy* din Iena. Ludovic Strümpell în Lipsca ca profesor de pedagogie al Universității din Lipsca pe lângă catedra sa academică, adăugă un institut numit *practicum* pentru cultivarea pedagogiei științifice, ai cărui membri sunt bine instruiți în ideile lui Herbart, după cum rezultă din *tratările lor pedagogice*, editate sub auspiciile lui Strümpell, (publicate până acuma 10 caete). Insuși Strümpell s'a ilustrat de curind printr'o însemnată operă pedagogică: *Pedagogia psihologică* (Lipsca 1880). Profesorul I. Ziller s'a ilustrat printr'o serie de publicațiuni prețioase asupra pedagogiei lui Herbart: *Introducerea în pedagogia generală* 1856;

¹⁾ Vezi pag. 258 biografia și pag. 441 doctrina lui. Această revistă anul IX.

Guvernarea copiilor, 1857; *Fundamentul teoriei învățămîntului educativ*, 1865; *Prelegeri asupra pedagogiei generale*, 1876. Ca președinte al societății pentru propagarea pedagogiei științifice. Ziller desfășură o mare activitate pedagogică. În fine el întreține, după modelul seminariului din Iena, un fel de școală experimentală de pedagogie pentru studenți; o școală educatoare cu 4 clase, al cărui director este un eminent profesor Dr. *F. Barth*. Literatul Dr. Stoy, ca fondatorul și președintele renumitului seminar pedagogic din Iena a știut să-și mai capete o pozițiune însemnată în cercul pedagogiei lui Herbart. Ca tânăr fiind privat docent la Iena, fondă în 1843, împreună cu 8 tineri, o societate pedagogică, și puse ast-fel fundamentul viitorului seminar, care se completează în 1844. Viața familiară, prietenească introdusă de Stoy în acest seminar, se mai mări prin mari sacrificii din partea lui Stoy, căci cum-pără însuși un loc și-l dăruie comunei din Iena, și prin manificența marelui duce de Weimar se clădi în anul 1858 un nou local de școală pentru seminar. În privița părții literale a propagării pedagogiei lui Herbart, Stoy s'a destins prin scrierile *Mărturisiri pedagogice*, Iena 1844 pînă la 1858, *Pedagogia casnică în monoloage și cuvîntări*, 1855, *Prelegeri asupra poliției de casă și de școală*, Berlin 1856 prin tratatul *Învățămîntul religios*, dar mai cu seamă prin *Enciclopedia pedagogică*, Lipsca 1861, a II-a ediție prelucrată și adăogită 1878. Și împreună cu alți profesori publică *Jurnalul școlar general*. Alți propagatori ai pedagogiei lui Herbart sunt: profesorul *Otto Willman* care a publicat în Praga *carte de citire după Homer* ediția III-a 1876; *Carte de citire din Herodot*; a II-a ediție 1877; *Odisea în învățămîntul intuitiv* 1868; *învățămîntul istoriei elementare în prelegeri pedagogice* cu un apendice de Herbart, apoi Dr. *Hermann Kern* în Berlin, prin *Resumatul său pedagogic*. Dr. *Hugo*

Göring docent privat în Băle (Elveția) profesorul *Dr. Vogt* în Viena directorul siminarului din *Esenah* *Dr. W. Rein*, inspectorul școlar *Dr. Gustav Frohlich*. Apoi vine cercul acelorora cari împreună cu Ziller au conlucrat la *anuarul pedagogiei științifice* corectorul *Balauf* în *Varel* director *Dr. Barth* în *Lipsca*. *Dr. Bartolomei* în Berlin *Dr. Holleinberg* și alți. Ca scriitori și profesori. *Dr. W. Sallwirth* din Baden, dezvoltă o activitate foarte însemnată, sunt și lucrările făcute pe tărîmul Psihologiei după școala lui Herbart. În capul acestei direcțiuni se află consilierul de curte profesorul *Dr. Wilhelm Drobisch* din Lipsca *Wilhelm Volchman* *Cavalerul de Volkmar* decedat de timpuriu în Praga. De la întâiul ne-a rămas «*Psihologia empirică* (1842) și *intîile principii asupra psihologiei matematice* (1850), de la cel din urmă ne-a rămas *Psihologia din punctul de vedere al realismului* și după o metodă genetică, a II-a ediție 1876, în două mari volume. În aceeași direcțiune mai sunt de amintit *Schilling* *Invățămîntul psihologiei* 1851, *Lazarus* *Viata sufletului în monografie* 1857 *Strunzeel* asupra succesiunii timpurii a cugetărilor despre *Visul* și altele.

Dastich *Cercetări pe tărîmul simțurilor*; *Nahlowky* *Viata sentimentală*; *Cornelius*, *Teoria văzului și a inchipuirii în spațiu*, 1861. Apoi sunt lucrările doctorului *Hugel*, *Czolbe*, *Resl*, și alții. În fine autorul acestei edițiuni a scris. *Invățămîntul psihologiei empirice*; asemenea bazate pe teoriile lui Herbart. Pe tărîmul Eticii s'au distins *Dr. Allihu* *Invățămîntul Eticii generale*. 1861, împreună cu alte monografii; *Hartenstein* *Teoria fundamentală a științelor etice*; *Consilierul suprem consistorial Tilo* *Ideia de stat și de drept în mod teologic*; *Strümpell* *Școala preparatoare a eticeii*, 1845; *Nahlowky* *Ideii etice în viața individuală și de stat*; *Invățături din societate și din state*, (Lipsca 1865) și

Filosofia comună practică, 1871. Gezer : *Istoria și sistemul de drept filosofic în trăsături generale*, Inusbruck (1863) și asupra *Organizațiunilor noi și a drepturilor de stat*; *Tepe Ideile practice după Herbart*, *Rothe Elica teologică* și altele. Estetica a fost organizată și prelucrată într'o formă mai noă de profesorul *Robert Zimmermann* din Viena.

Mulți ani filosofia lui Herbart a avut un organ special în scrierea periodică făcută de Allihu și Ziller ; dar care de ciți-va ani a încetat să mai apară.

Eniū Bălțeanu

PENTRU MINISTERUL ȘCOALELOR

Este de neîgădnit că ministerul școalelor a desfășurat o mare activitate în ultimii doi ani școlari cu facere de programe, cu întocmire de regulamente, cu completarea personalului inspectorilor și revizorilor, cu publicarea de deciziuni și circulări, cu formarea de modele și devizuri pentru localuri și mobilier școlastice, în fine cu întocmirea tuturor lucrurilor cari s'aū crezut necesare pentru propășirea instrucțiunii în genere și în parte a învățămîntului primar și normal. Negreșit că toate acestea sint bune și menite să producă efecte salutare, dar cu condiție ca *întregul* acest aparat să aibe conștiința misiunii sale, să fie animat de împlinirea sfîntei sale datorii fără patimă nici părtinire.

Cînd zicem fără patimă înțelegem să nu se nedreptățască nimeni ; iar cînd zicem fără părtinire, înțelegem să nu se favorizeze iarăși nimeni în paguba drepturilor altuia, pentru că în ambele cazuri școala suferă.

Ei bine, cu aceste cuvinte nu bănuim pe d-l ministru personal nici chiar pe celelalte persoane sus-puse din jurul d-sale, cu toate acestea ne-aū venit la cunoștință

mai multe fapte de p[ar]tinire și de patimă. Astfel ni s'a[un] comunicat c[ă] in mai multe comune rurale se inl[ă]tur[ă] in[v]ă[tor]ii cei bun[і], transferindu-i la alte scoale, și in locul lor se numesc in[v]ă[tor]oare și mai cu seam[ă] la comunele din vecin[ă]tatea g[ă]rilor c[ă]ii ferate și din vecin[ă]tatea orașelor. Dar cea ce este mai rău, unele in[v]ă[tor]oare titulare nici nu dau pe la scoal[ă], ci-și pun suplinitoare și uneori aceste suplinitoare își pun alte suplinitoare. Asemenea cazuri ni s'a[un] citat mai mult din jude[ț]ul Ilfov.

La com. Belcești, Jude[ț]ul Iași, erau doi in[v]ă[tor]i, din cari unul dirigintele școalei și altul, anume Popovici, la cursul inferior.

Acesta și-a atras *invidia* dirigintelui care a c[ă]utat toate mijloacele să-l innegrească, dar neputindu-i găsi nici o pată in școală sau afară din școală, a profitat de ocazia rescoalei țaranilor și a pus pe prinnar să facă un raport c[ă] in[v]ă[tor]ul Popovici rescoală pe țaran[і].

Aceasta a fost destul, pentru ca suprefectul să-l innegrească c[ă]tre prefect și acesta c[ă]tre Minister, și bietul in[v]ă[tor] sa fie suspendat din postul său fără nici o cercetare făcută de o persoană imparțială.

De asemenea in[v]ă[tor]ul D. Demetrescu, din T[ir]gul Belcești, Jude[ț]ul Vilcea, adus ast[ă] toamnă de la B[er]nești și numit dirigintele școalei, peste c[ă]teva luni se pomenește c[ă] este degradat din postul său de diriginte, trecut la cursul inferior și avertizat de Minister, sub cuvint c[ă] a indus pe Minister in eroare, c[ă]nd a afirmat c[ă] colegul său, preotul Mateescu, nu are domiciliul in aceeași comună și c[ă] funcționează ca preot la biserica din comuna vecin[ă]. Spre a se apăra de această invinuire ne dreaptă, in[v]ă[tor]ul Demetrescu trimite Ministerului un protest motivat și intemeiat pe acte oficiale, din cari se invederează c[ă] in adev[ă]r colegul său este preot in altă comună, c[ă] vine neregulat la

școală, că una că...; dar totul este în deșert, căci rezultatul la care a ajuns este punerea la dosar a actelor și menținerea nedreptății săvârșite. Nu astfel se încurează oamenii cari se devotează misiunii lor.

Un alt caz de părtinire. În București. Un jurnal numit *Ochiul veghetor* publică o sumă de neorindueli săvârșite la școala de fete de la Popa Rusu și din partea Ministerului nu se vede nici o mișcare. Ar trebui să se știe de public, dacă cele denunțate sînt sau nu exacte. În cas afirmativ ar urma să se ia măsuri de îndreptare, iar în caz negativ să se desmintă. Indiferența în asemenea cazuri din partea autorității superioare a școlilor, lovește în demnitatea corpului didactic și în prestigiul școlii.

Dar cu cazul învățătorului Brașoveanu care, în interval de șase ani, este transferat de șapte ori? Cine vrea să se convingă de adevăr, n'are de cit să citească articolul următor intitulat «*Specimen de stabilitate dascălească*». De sigur că la minister nu se poate ști despre toate acestea, de acce le denunțăm spre a se lua măsuri de îndreptare pe viitor.

Și dacă ar fi numai atitea nedreptăți în țară, lucrul n'ar fi de tot grav; dar, cine ne poate asigura despre aceasta?

În speranță că denunțarea noastră va fi un izvor de măsuri drepte, ne oprim aci.

EDEMBAL

SPECIMEN DE STABILITATE DASCALIASCA

Stimate domnule Bălteanu,

Neputînd de loc judeca ce împrejurări triste ale soartei mele sunt acestea, îmi permit a vă descrie cite-va din deripețiile prin cari am trecut în decurs de 6 ani 1887—

1893) de cînd am îmbrățișat misiunea de învățător precum și trista pozițiune în care azi mă găsesc :

I. In anul 1887 terminînd cursul școalei Normale din Birlad, am fost numit ca învățător suplinitor la școala din com. Bucești, Tecuci cu ord. No. 6987 luna Oct.

II. In anul 1888 depunînd concurs, în orașul Tecuci, am cîștigat titlu provizoriu, însă mă pomenesc numit ca învățător provizoriu la căt. Lespezi, com. Homocea, Jud. Tecuci (1) pe ziua de I Decembre 1888 cu ord. No. 6777.

III In căt. Lespezi funcționez ca învățător de la I Decembre 1888 și pînă la 15 Ianuarie 1889, cînd mă pomenesc iarăși transferat la sc. din comuna Bucești, în urma nenumăratelor plîngerî adresate Ministerului Instruc. de către locuitorii Buceștenî, contra Inv. Șt. Vechiî

IV. Transferat la Bucești iarăși mă pomenesc prin luna Oct. 1889 cu ord. No. 1863 al Revizorat școlar prin care-mi ordonă: „Veî face imediat o cerere pentru «a fi permutat la școala din cătunu Stoicanî, com. Foltești (fiind prin 1889 un revizor la 2 jud.) Covurlui ce «s'a înființat din nou pe seama Statului. O veî expedia de urgență acestui revisorat».

Eû, pe dată, ca cel novice și fricos de lucrurile astea am și făcut cererea de a fi permutat la Stoicanî, dar nici nu expediasem cererea mea și-și primesc ord. de permutare la Stoicanî, și în locul meû în Bucești, iar permută pe Șt. Vechiû.

V. In fine plec din jud. Tecuci, com. Bucești la Stoicanî, în jud. Covurlui, unde deschid pentru prima dată școala în cătunu Stoicanî... Acum greutățile ce am întîmpinat las pe ori care să și-le închipuiască, știut fiind că ori-ce lucru la început e greu.

---

1. Staruînd pentru șc. din Bucești învățator St. Vechiû.

VI. Staă și'n Stoicanî pină la 1893 (1889-1893), cînd mă pomenesc iar cu ord. de permutare sub No. 825⁴/₉₃ din Sept. espirat.

Mi se ordonă a mă permuta la Șivița, tot Jud. Covurlui. Ce era să fac!?. trebuia să mă supuu ord. alt-cum.....

Plec din Stoicanî la Șivița și fiind familist a trebuit să-mi iaă și nevasta cu copilașul numai de un an, precum și mica gospodărie ce mi-am putut înjheba în puținul timp.

VII. In Com. Șivița nu staă de cit o luna Septembrie numai, și pe ziua de 30 Sept. primesc alt ord. telegrafic sub No. 543, al D-lui Inspector general, prin care mi se ordonă a mă permuta iarăși la Stoicanî îndărăt... Aține-te, tu învățătorule !... nevasta bolnavă, copilașul de asemenea. Ce era de făcut ? !... Am fost nevoit a-mi lăsa nevasta și copilașul, bolnavi în Șivița și eă să plec în Stoicanî, singur și cu lăcrămile pe obraz, spre a-mi face datoria de învățător... alt-fel nu aveam putere, nu aveam banî a mă permuta iarăși cu totul îndărăt la Stoicanî. A trebuit ca să servesc luna Oct. în Stoicanî și la 8 Noembre a. t. m'am dus și mî-am adus nevasta, copilașul, mobilierul și tot ce am avut și le am adus iarăși în Stoicanî unde acum mă gădesc.

Acum nu fac alta, de cit rog, pe Bunul Creator de a da gînd bun maî marilor mei spre a nu mă permuta iarăși in com. Șivița.

Mult mă tem!!!...

Cam acestea sunt spicuirile peripețiilor prin cari am trecut în acest scurt timp.

Vă salut cu stimă.

P. Brasoveanu

Această scrisoare ni s'a trimis din Noembre 1893.

Redacția

NEDREPTAȚIREA INVĂȚĂTORILOR

din județul Ilfov

Învățătorii și învățătoarele județului Ilfov, afară de plata de la Stat, primia și o subvenție de la comune, așa că în genere ei primia lunar cam între 150—200 lei, pentru că unde comunele nu dispuneau de fonduri se da subvenție din casa județului. Pe lângă acea mulți învățători aveau și 17 pogoane de pământ date după legea rurală. Anul acesta însă lucrul s'a schimbat.

Noa lege a învățămîntului primar a luat cele 17 pogoane din mina învățătorului și le-a dat comunei spre a le închiria în folosul casei școlii; iar comitetul permanent, compus din d-nii C. Niculescu-Dorobanțu, Ștefan Cornea și G. Diamandi, a tăiat din bugetele comunale subvenția prevăzută pentru învățători, afară de prea puține subvenții, pe cînd în bugetul județului s'a aprobat anul acesta numai 7000 lei, cari s'a distribuit între învățătorii și învățătoarele neplătiți din casa Statului, și poate la cîteva persoane favorite. În alți ani județul prevedea în bugetul său cîte 30,000 de lei anual pentru subvențiile învățătorilor, așa că era de unde să li se acorde subvenții îndestulătoare; dar de cînd s'a retras din consiliu d-nii Alecu Catargiu și Gr. Triandafil, dușmanii învățătorilor au ridicat capul.

Învățătorii județului văzîndu-se astfel lipsiți de diurne de la comune, de subvenția de la județ și de pogoanele de pământ, aflară c'a sosit în București d. Alecu Catargiu, ministrul României la Petersburg, pe care-l știa că ținea foarte mult la dinșii. D-sa îi primi cu brațele

deschise și le făgădui tot concursul. Intimplarea părea că favoriza această promisiune, pentru că tocmai consiliul județului Ilfov era convocat în sesiune estraordinară, pe ziua de 5 Iunie curent. În acea zi se prezentară la prefectură delegații învățătorilor cu o petițiune, în care se plîngeau de neajunsurile ce li se crease și se rugau ca consiliul să le acorde o subvenție din casa județului. D. Alecu Catargiu îmi încredință mie petiția delegaților învățătorilor ca s'o citească în consiliu, cea ce făcui cu toată plăcerea; dar sesiunea fiind estraordinară nu se putea pune în desbaterea consiliului ca să voteze suma de bani ce ar fi fost să se acorde, pină mai întîiu nu se va obține un decret regal ca să autorizeze consiliul spre a se ocupa cu chestiunea; de aceea d. prefect întrebă pe fie-care consilier dacă consimte să se acorde o subvenție cerută din casa județului, pentru că numai astfel poate face raport la ministerul de interne care să mijlocească la M. Sa Regele spre a obține decretul prescriș de lege, și consilierii răspuseră toți că nu se opun la aceasta. Ceva mai mult: d-nii Ștefan Cornea, Rîureanu, etc., subscriseră alături cu mine propunerea, iar d. Alecu Catargiu adresîndu-se d-lui Niculescu Dorobanțu îi zise: «Te rog și pe d-ta să nu te opui, de și știu că ai alte vederi». — «Mă iartă, răspuse d. N. Dorobanțu, nici eu nu sunt contra; ba, încă îmi pare rău că nu pot veni la ședința viitoare, căci aș propune ceva mai mult». Mulțumit de aceste asigurări, d. Alecu Catargiu, mulțumit tuturor și se retrase; dar nu trecură două ore și la finele ședinței d. N. Dorobanțu îmi propuse să renunța la propunere de a se vota în această sesiune subvenția pentru învățători, ci s'o aminăm la toamnă. Eu protestai, dar dinsul își urmări gîndul, pentru că la ședința următoare, nu numai că nu lipsi, dar veni printre cei d'întîi consilieri și-l vedeai șoptînd în dreapta și în stînga, așa că sosînd d. consilier Laptev îmi spuse

că Niculescu-Dorobanțu, cu Cornea St. și alții fac o campanie invierșunată contra propunerii și ai să vezi că tocmai Cornea Ștefan care a subscris-o are s'o combată alături cu d. Dorobanțu. Nu credeam pentru nimic în lume una ca asta; dar cînd veni chestiunea în dezbateră văzui în adevăr că d. Ștefan Cornea era una cu Niculescu-Dorobanțu, cerînd respingerea propunerii și întocmirea unei comisii care să facă o listă de toți învățătorii județului cu arătarea salariului ce primesc acum și cu salariul ce primiau pîn' anul trecut. În deșert arătați eu și mă susșinu d. prefect că această listă e deja, în deșert le o prezentarăm că ei cerură respingerea propunerii cu vot secret. Protestați contra acestei fapte necorecte, cerînd votul cu apel nominal; dar se știe că cine urmărește planuri ascunse, nu are curagiul să voteze pe față, ci în secret. Astfel dușinani școalei dobîndiră majoritate. Indignat de o asemenea faptă d. E. Laptev adresă cîteva cuvinte la adresa acclora cari au subscris propunerea săptămîna trecută și acum prin vot secret o resping; spuse că în caz că unul din acei consilieri i-ar întinde mina, el îi va trage palme ca la un mișel și laș. D. Șt. Cornea simțindu-se cu musca pe căciulă, strigă, vociferă cu furie. — Astfel s'a consumat și această nedreptate.

ENIU BALTEANU

CANTECELE SI JOCURILE IN SCOALA

„... Pe cine D-zeu a blestemat
Dascal l-a facut.»

Cu perdelele lăsate
Sed la masa mea de brad
Focul pălpăe în sobă
Eară eu pe gânduri cad

căci

Învățătorul trecea pe lingă casa unui locuitor, ce avea doi copii la școală.

Se ducea, sărmanul, să-și legalizeze chitanța de plată. Era o seară frumoasă de primăvară. Soarele asfințise și crepusculul mai lăsase încă urme roșietice. În casa locuitorului B. la lumina unei lămpi, arzînd a lene, patru suflete ședeau în jurul unei mese și gustau din mămăliga aburîndă, și din bucatele ce aveau.

După masă :

B. (tatăl) Gheorghe, ce te-o mai învățat prohisorul astă-zî?

— Gh. (fiul) M'o ascultat și mi-o schimbat lecția.

B. Și alta?

— Gh. Am cîntat cu toții niște cîntece și apoi ne-am jucat prin ogradă.

B. Da, am auzit și eu și chiar am și văzut. Și ce hirsuri ați cîntat?

— Gh. Am cîntat: *Ca o zi de primăvară, Deșteaptă-te, romîne* ș. a.

B. Bre, femeie, bre, bre !!, da ce-o mai învățat copchiî noștri la școală (avea și o copilă), auzi să învețe cîntece în școală! Apoi asta, bre femeie, puteam să-î învăț și eu, dacă-î luam, Duminica trecută, și-î duceam la crîsmă, unde *Miron* (lăutarul) putea să-î învețe mai ghine, (își face cruce). N'am mai auzit să cînte copchiî nici într'o școală, dar aici (cu facerea școalei, înființarea ei) aud și-și văd. Muriam de bătrîn și asta n'o vedeam. Ce s'o mai întîmpla și cu cîntecile estea?! Să-î zic că-î învață pentru fabrica de *pochi*... Nu cred ca chiar aici să hie. Ș'apoi chiar cu cîntece de primăvară și de toamnă să se facă popă!! Mai degrabă zic că prohisorului i-o venit a pitrece cu copchiî, că doar altă treabă n'are.

Și la jocuri ce v'o mai învățat?

— Gh. Ne-o învățat *de-a epurașul*.

B. Auzi, bre femeie, nu spuî eu că copchiî în loc să învețe carte, ei mai mult se gioacă cu prohisorul.

Mă (muma) Știi ce, bărbate, mai ghine să luăm copchiî de la școală, că dor n'avem să-î facem: nici popă, nici preuteasă. (În acest minut intră un om cu sumanul pe umere).

Con. Bună sara, nene B., ce mai faceți, ce mai robotesiți?

B. Ia acum ne-am sculat de la masă și horghim de copchii de la școală. Văd că D-l prohisor învață copchii numai și numai cîntice și jocuri copchilărești.

C. Apoi dă, o hi învățat și el unde-va (departe), doar nu le scoate din capul lui. Și copchilul meu mi-a cîntat azi un *Sf. D-zeule*, dar văd că cîntă frumos și cum le-o spus prohisorul, are să cînte și la biserică și atunci oi vedea eu. Măcar de-ar da D-zeu că tot s'ar mai deștepta.

B. Așa-î măi, Gh?

Gh. Da, ta'ă.

B. Ghine, dar ori și cum tot nu-mi place mic (și nevesti mele) jocurile și săriturile prin ogradă. Eă, nene, Con, m'am sfătuit să nu mai dau copchii la școală, că văd că nici cartea easta (arată cartea) în trei luni de zilșoare n'o mîntu-it-o. Am să mă sfătuesc cu alți oameni și să căm jalbă la procuror saă la roghizor să ne trineată alt prohisor.

C. Cum vrei, eu, să mă ferească D-zeu, că știți vorba aceea : Un nebun dă o piatră în apă și 20 de cumiņi n'o pot scoate. Și apoi la ce să-mi pun capul sănătos sub evan-ghelie, cînd nu-î bolnav?

Și cîte altele. Atit am putut prinde.

Iată ce se întimplă cînd e vorba de a aplica ceea ce am învățat. Tot sărmanul învățător e gunoiul înaintea populațiunii. Dar *apa trece și pietrele rămîn*.

Cîntece și jocuri

Se știe că o bucată de muzică bine executată produce auditorilor o impresie plăcută în favorul sufletului. Sunt dar cîntecurile un mijloc pentru inobilirea sufletului. Pe de-altă parte sunt ca o distracție plăcută în învățămînt. Învățămîntul e felul lui ori cît de metodic ar fi e plicticos, producînd uritul și ca să dispară uritul, trebuie să facem cîntece în școală și trebuie să le facem ori de cîte ori finim o oră de învățămînt saă cînd observăm că atenția copiilor e slăbită. Pro-

gramul actual prevede aceasta și n'avem de cit să-l urmăm cu sfințenie.

Muzica e răspîdită în țările occidentale cu deosebire în Germania, unde locuitorii (chiar cei de la țară) nu înțeleg nici o petrecere fără cîntece sistematice. În țara noastră e încă la începutul ei. Orașele (grație școalelor) se bucură întru cit-va de bine-facerile ei, e bine ascultată și prin urmare bine-venită; dar la țară nu numai că nu e ascultată, dar e și desprețuită. Asemenea și jocurile.

Jocurile. Dacă e adevărat că Froebel a făcut un bine omenirii (culte) prin dezvoltarea jocurilor în școală, atunci nu e mai puțin adevărat că și-a făcut și blăstăm cu deosebire pentru locuitorii de țară, căci vedem cu cită stîngăcie și răceală le primesc.

Jocurile, în felul lor, sunt menite, a dezvolta fizicul copilului, ținînd loc de gimnastică propriu-zisă. Fizicul copilului nu se poate dezvolta de cit făcînd jocuri. La jocuri copii trebuind a se mișca, își exercită corpul. Grație jocurilor, copii se întăresc prin dezvoltarea mușchilor, fac corpul *abil* și-l dispun mai cu curaj la muncă. În fine influențează jocurile și asupra *moralului* gîndindu-ne la disciplină. Trebuind ca jocurile să le facă în ordine oare-care au nevoie de disciplină.

La țară cîntecele și jocurile își găsesc un rău eci, căci sunt privite ca nefolositoare, ceea ce contribuiesc mult la descurajarea multor învățători la aplicarea lor. Ele fiind încă la începutul lor, natural așa trebuie să se și întîmple, pînă cînd poporul se va convinge de foloasele lor prin sfaturile învățătorului.

Pînă atunci luptă și
Pas, dar pas tot înainte.

. . . . .

Făureni-Bacău

I. Popa
Învățător

O SERBARE ȘCOLARĂ

Serbările școlare la finele fiecărui an de studiu sînt obișnuite în toate țările, unde există școli.

În ziua de 19 Iunie curent am asistat la o atare serbare, dată de direcția «Institutului *Eniū Bălteanu*», din București.

Solemnitatea s'a deschis prin intonarea imnului național după care D-l Director Eniū Bălteanu a improvizat un discurs bine simțit și plin de căldură, în care a tratat despre cestiunea premiilor și despre însemnătatea educațiunii, pronunțindu-se în favoarea dării de premii după ce a spus cele două curente în această privință «Sînt persoane zise D-lui, cari combat darea de premii întemeindu-se în aceasta pe considerantul ca copiii să se obișnuiască a-și face datoria, fără să se aștepte la nici o răsplată, etc., sînt însă alte persoane și încă mult mai numeroase pentru darea de premii, considerindu-le nu ca o recompensă a muncii din cursul anului școlar, ci numai ca o încurajare, ca un indemn mai mult la lucru, la învățatură și bună purtare a tuturilor școlarilor și ca un semn de distincție pentru școlarii premiați etc. etc.

«În adevăr, adăogă d-sa, uitați-vă la școlarul premiat! vedeți-l de cită bucurie este cuprins și cită plăcere sufletească i-a cauzat premiul! Aceste emoțiuni atît de puternice s'a văzut adesea că exercită o influență atît de profundă asupra ființei omenestii, în cit pot hotări de succesul întregii vieți; de aceea dacă copilul a apucat pe drumul cel bun: al silinței la muncă și al bunei conduite, apoi de sigur că-își va încorda puterile spre a se menține la gradul de înălțime la care s'a ri-

dicat prin activitate și prin virtute. Dar bine înțeles că premiile nu trebuiesc privite ca o recompensă ci numai ca un semn de distincție care stimulează pe premiat și totdeodată îl arată celoralți școlari ca un model demn de imitat. Și cum n'ar impresiona în bine pe un copil un asemenea semn de distincție, cînd știm că ineseși persoanele mature, nu rămîn reci, indiferente, dacă li se acordă un semn de deosebire pentru o mare ispravă: fie aceasta o faptă vitejească pe cîmpul de luptă în apărarea patriei, sau o operă, o lucrare pacinică de mare merit; cînd știm, zic, că ineseși persoanele mature dobîndind un semn de distincție își manifestă mulțumirea lor în orî ce ocazie și caută să se arate totdeauna demn de acea distincție. Apoi, dacă la omul cu rațiunea rece, cu judecata măturilă premiile produc efecte așa de imbucurătoare, urmează să recunoaștem că pentru copii premiile sînt și de mai mare importanță».

În urmă, D-l Eniș Bălteanu a vorbit despre educațiunii, arătînd că rolul educațiunii este să formeze caracterul moral, să combată inclinațiile rele, să facă pe copil a se putea stăpîni; căci, orîce s'ar zice, educațiunea poate influența chiar asupra temperamentelor nervoase, asupra naturii rele a unora din copii. «Bine înțeles zice D-sa,» că noi nu trebuie să pretîndem ca educațiunea să schimbe cu totul natura copilului, ci numai s'o modereze, s'o obișnuiască, da, s'o obișnuiască a se supune controlului rațiunii. Se știe că obiceiul devine o a doa natură, cea ce s'a constatat chiar în anticitatea cea bătrînă, căci latinul zicea *usus altera natura*, adică uzul, întrebuițarea, obiceiul este o a doua fire. Scopul educațiunii este decî îmbunătățirea naturii, corectarea prea marilor neajunsuri ale unor temperamente, obișnuirea de a se supune judecății, potolirea temperamen-

telor violente, orientarea în sfârșit pe cit se poate spre tot ce este bun, onest, drept, virtuos, etc.

Pe această temă a vorbit mai departe D-l Director al Institutului, adăogind exemple și sfaturi.

D-l Dragu, profesor de filosofie la liceul Lazăr, unul din delegații ministeriali, a luat cuvîntul în urmă și a zis că se simte fericit să poată spune în public că asistînd la examenele cursului liceal din Institut a constatat cu o deosebită satisfacțiune un progres mare în toate privințele, apoi D-sa a adaus că D-l Bălteanu a căutat să pună în practică frumoasele principii de educațiune despre care a vorbit chiar astăzi.

Au mai vorbit și alte persoane, în acelaș sens, precum D-l Stroe Popescu, bătrînul profesor eșit la pensie și D-l Pomponiș Ionescu, delegatul ministerului pentru cursul primar. Intre altele D-sa a spus că imparțialitatea D-lui Bălteanu a mers pînă acolo, în cit doi elevi din cursul primar cari au dobîndit note mulțumitoare la examen, au rămas repetenți numai din cauză că în matricola institutului aveau medii mai mici de cit cere regulamentul, cea ce probează că în acest Institut nu se dau note de pomană; de acea D-l Bălteanu a zis să nu fie promovați, asigurînd că, cu toate responsurile lor bune la examen, îi cunoaște foarte bine că nu sunt destul de capabili spre a fi promovați în altă clasă și că dacă i-a înscris la examen, aceasta a făcut-o numai sub presiunea părinților cari nu vor să înțeleagă că copii lor lasă de dorit. D-l delegat ministerial a mai spus că D-sa a vizitat dormitoare, refectoriile, toate clasele, spălătoriile, curtea, grădina, gimnastica, infirmeria, etc., etc. și că pretutîndeni a găsit perfectă regulă, curățenie, îngrijire, etc.

Afară de D-nii Dragu și P. Ionescu a mai fost delegat din partea ministerului și D-l T. Popescu directorul gimnaziului Șineai. D-nii delegați nu s'au mîrginit

să stea de față la examinarea școlarilor ei i-a întrebat și examinat Dumnealor înșiși, apoi a scris matricola la partida fiecărui școlar și în urmă vor trebui să se subscrie și certificatele ce se vor da elevilor.

Cînd s'a terminat serbarea, publicul a plecat cu părere de rău, atît de mult i-a plăcut această serbare atît de simplă, dar așa de interesantă.

Un Asistent

INVATAMINTUL SECUNDAR IN BULGARIA

În toată Bulgaria sunt opt licee de băieți complete, fie-care avînd 7 clase.

Aceste licee sînt în următoarele localități: Sofia, Filipopoli, Gabrova, Rusciuk, Tirnova, Vidin, Varna și Siliven.

Deosebit de aceasta sînt în trei alte orașe gimnaziile de trei clase.

Gimnaziile de fete sînt cinci, cu cîte șase clase și anume la: Sofia, Tirnova, Plovdiv, Starazogora și Varna.

La toate aceste gimnaziile de fete sînt și internate.

Iată cîte-va cuvinte asupra organizării acestor școli:

Cele dintîi trei clase ale gimnaziului au programul ultimilor doi ani ai școlii primare.

Unele materii însă se predau mai pe larg în anul al 3-lea.

Din clasa 4-tra cursurile se impart în clasice și reale și astfel merg pînă la sfîrșitul cursurilor.

Materiile comune ambelor ramuri sînt cele următoare.

Limba Bulgară.

Limba franceză, (sau germană).

Geografia.

Istoria.

Matematica.

Istoria generală.

Fizica.

Chimia.

Psihologia.

Logica,

și Etica.

Pentru partea clasică sunt următoarele materii speciale. Limba Latină, Elină și literatura, iar pentru ramura reală următoarele materii: Geometria plană și discriptivă.

La școlile (gimnazii de fele) sunt următoarele materii speciale: Pedagogia, didactica, metodică, lucru de mină și menajul.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Profesorii pentru aceste școli se recrutează prin concurs și recomandăția consiliului departamental. Aceștia trebuie să aibă liceul terminat și *cursul de pedagogie*.

Profesorii se numesc de ministru după recomandarea consiliului.

Această recomandare însă nu este obligatorie.

Iată cum sunt plătiți profesorii.

Ei sunt împărțiți în 3 clase ca și institutorii.

Cl. I-ia pe an 4.500 fr.

Cl. II-a » » 3.600 »

Cl. III-a » » 3.000 »

Profesorii de la gimnaziul din Sofia împărțit tot în trei categorii sunt plătiți mai bine, aceasta în vedere că viața este mult mai scumpă în capitală. Ei au :

Cl. I-ia. pe an 4.920 fr.

Cl. II-a » » 4.020 »

Cl. III-a » » 3.300 »

Directorul în Sofia are 5.580. fr. În provincii 5.400 fr.

În fiecărui comună este cîte un comitet școlar, care se ocupă cu nevoile școlii. În capitala fie-cărui județ este cîte un consiliu general, compus din : Prefect ca președinte, directorul gimnaziului și al școlilor speciale (dacă sunt), Inspectorii, președintele tribunalului, doctorul orașului, d-rul județului, directorul școlilor primare.

Doi profesori de la gimnaziu și de la școlile speciale, aleși de colegii lor, președintele și secretarul comitetului permanent.

Primarul sau ajutorul său.

Acest consiliu se ocupă cu tot ce privește școlile. El rezolvă incidentele dintre comitetele școlare și profesorii săi comune, el prezintă consiliului comunal sau județian cererile de îmbunătățiri pentru școli, asistă la examene, *judecă pe profesori etc. etc.*

Toate hotărârile acestui consiliu însă nu sunt definitive de cit după aprobarea ministrului.

Pe lângă acest consiliu, ministrul are și inspectorii săi, cari îl țin direct în curent cu mersul instrucțiunii. Prefectul de asemenea comunică direct cu ministru ca reprezentant al consiliului.

Inspectorii sunt în număr de 45 și împărțiți în trei clase.

Cl. I-ia primește anual 5.400 fr.

» II-a » » 4.400 »

» III-a » » 3.500 »

Măi îmi rămîne să spun cîtece-va asupra învățămîntului superior :

La începutul acestui an școlar au fost completate facultățile de drept și de litere.

Se mai fac apoi cursuri de științe naturale, Chimie și Fizică, cursurile de drept canonic și de filosofie.

Profesorii de la aceste cursuri se plătesc în general cu 5800 fr. anual. Sunt unii însă cu contract cărora li se plătește pînă 12 mii fr. anual.

În anul al IX-lea al revistei noastre, am dat după Lupșa ceva asupra școalelor, acum completăm cu școalele secundare, rămînînd să dăm altă dată ceva și despre școalele speciale.

Redacția

SOLEMNITATEA DE INCHIDEREA ANULUI SCOLAR LA ȘCOALA NOA (1)

și

Distribuirea premiilor la Institutul „Eniu Bălțeanu”

Duminică 19 Iunie a avut loc solemnitatea de închiderea anului școlar 93/94 la Institutul «Școala Nouă» de sub direcția D-nei Negoescu, sora simpaticului Director al învățămîntului primar din Ministerul Instr. Publice, precum și distribuirea premiilor la Institutul Eniu Bălțeanu. De mult n'am mai avut fericirea să asist la ast-fel de serbări școlare, cărora organizatorii să le dea un ast-fel de caracter; Căci de la o vreme ele au căzut în desuetudine și exemplul a început de sus. Scepticismul pare că a cuprins pe toți și în toate pînă și în a emula pe micile vîlăstare, ce vin cu nesățiu a se adăpa la isvorul bine-făcător al instrucției.

Sărmanul Eminescu a avut dreptate: a deplînge starea de deprimare a actualei noastre societăți.

Cine din noi nu-și aduce aminte cu drag, de mulțumirea sufletească ce aveau și părinții și elevii ce se

---

(1) Reproducere din «Ochiul veghetor»

distingeaŭ spre a fi premiați, cînd știaŭ că aŭ să defileze prin fața domnitorului din partea căruia avea să primească la Academie, coroane și cărți precum și vorbe de încurajare! Un suvenir neșters răminea atit pentru elev cit și pentru părinte și un alt bine decurgea d'aci, dacă acest elev căuta, dacă nu să aspire la un premiu mai înaintat, dar cel puțin a-și menține locul. Astăzi însă lucrurile s'aŭ schimbat; și de ce nu? cînd toate sunt schimbătoare? sunt susțitorii care spun că nu mai trebuesc premii; Că copilul trebuie să învețe de datorie iar nu pentru răsplată. Ei consideră pe copil ca matur, care n'are nevoie de nici un stimul în a-și face datoria.

Dar acești oameni nu-și cunosc singurii firea! Care din noi nu simte plăcere de a fi lăudat și de a i se da un semn al acestei laude, mai ales cînd o merită? Dar, ce sunt premiile academice, bene merenti, decorațiile etc.? Carii din noi n'ar dori așa ceva? Dar, dacă un om matur simte plăcere de a fi lăudat și el prin un semn al acestei laude, copilul are nevoie dublă; mai ales sunt naturi îndărătnice pe cari nu le poți stimula de cit promițindu-le ceva. Dar apoi aceste solemnități școlare aŭ imensul avantajiu de a pune față în față pe părinți, profesori, cari prin discursul ocașional, ce'l pronunță arată pe de-o parte progresul realizat precum și relele ce se opun unui progres mai eficace sfătuind pe părinți a da concursul pentru ca pe viitor să nu le mai întîmpinăm.

Asistînd însă atit la Institutul Școala Nouă cit și la Inst. Eniu Bălteanu, mi-am format convingerea că dacă sunt mulți cari susțin desființarea acestor solemnități, sunt și mai mulți cari doresc menținerea lor.— Dar alte plăceri și mai mari mă-eraŭ rezervate aci.—

Un public ales și cunoscător admira producțiunile elevelor din institutul școala nouă și se grăbeaŭ toți a

aduce mulțumiri d-nei Directoare Negoescu, care în scurtul timp de trei ani a putut obține progrese atât de uimitoare. Dintre multe tablouri, lucrute cu mult gust și pricepere nu mă pot abține de a nu numi pe următoarele: *Un buchet de mac și marquerite*, lucrute de d-ra Lucia Crețulescu; *Un cap* de d-ra Maria Dumitriu; *3 pisici* de d-ra Elisa Alcesandrescu; *Peisagii* de d-ra Maria Antonescu; *Peisagii* (aquarel) de d-ra Cecilia Steriade, precum și un *Bragăciu*;—*O vioristă* de d-ra Tiery. — Printre lucrurile de mină am reamărcat: *Broderii de lux* și un *scaun evantail* de d-ra Cernovodeanu. *O batistă cu giupinură* lucrută cu acul de d-ra Dumitriu. *Un paravan cu floarea soarelui* de d-ra Maria Ionescu, *O cuvertură* lucrută cu mult gust de d-ra Sevastia Dinulescu; *O învelitoare de masă* de d-ra Elena Anastasiu. *O meșcioră mosaic* de d-ra Didi Zamfirescu, etc.

Solemnitatea s'a început printr'un imn de C. Dumitrescu dedicat d-lui Take Ionescu, cîntat de elevele cursului liceal sub conducerea d-lui prof. N. Bănulescu. Cu multă claritate în urmă d-na Negoescu printr'un discurs bine simțit și des aplaudat, face cunoscute fazele prin care a trecut acest institut, progresele realizate în scurtul timp de 3 ani și îmbunătățirile, pe care le va face în viitor, lucru penru care n'a progetat un singur moment. Terminînd, d-sa foarte emoționată, se adresează elevelor absolvente cu următoarele cuvinte: Mergeți, sburați pînă la ceruri, dar spuneți, Ah! spuneți, că v'am crescut eu! D-ra Plesnilă absolventă, prin cite-va cuvinte bine-simțite își exprimă în numele colegelor sale recunoștința eternă, ce va păstra demnei lor Directoare.

În urmă saŭ produs mă multe piese musicale atât cu vocea cit cu vioara și la piano; secerînd aplause d-ra Ștefănescu *Lucreția* din cl. I-a gimnazeală, a escelat în *Negustorul și Norodul* de Anton Pan, a cules mi de aplause.

Această frumoasă sărbătoare școlară s'a terminat la ora 11 $\frac{1}{2}$, cu regretul publicului care ar fi dorit a rămîne cit de mult sub farmecul producțiunilor din Școala Nouă.

La institutul «Eniu Bălteanu».

Solemnitatea s'a început la ora 10 $\frac{1}{2}$ printr'un discurs magistral prin care simpaticul Director Eniu Bălteanu, cu competența-î caracteristică a arătat ca și subsemnatul importanța distribuirei premiilor la elevi, precum și progresele făcute de pensionul său în decurs de 10 ani. D-l Dragu mulțumește în numele delegaților ministeriali d-lui Bălteanu, pentru modul inteligent cu care d-sa și d-na Bălteanu știe a se ocupa mai ales de partea educativă a elevilor de sub conducerea d-sale: zice că raportul său și al colegilor săi va fi elogios pentru institutul Bălteanu, pentru modul inteligent cu care d-sa și d-na Bălteanu știe a se ocupa mai ales de partea educativă a elevilor de sub conducerea d-sale: zice că raportul său și al colegilor săi va fi elogios pentru institutul Bălteanu. În urmă se distribue premii la elevi, pe figurile cărora se vedea radiind veselia și mulțumirea sufletească. După terminarea solemnității, d-l și d-na Bălteanu a bine-voit a reține la dejun pe mai mulți amici, părinți de ai elevilor și profesorii institutului.

Dip.

CINSTIȚI BATRINEȚELE

*Lectie de citire ținută cu elevii clasei a III-a de la școala primara de baeti
No. 1 din Falticeni de N. C. Dragusanu*

Mai întii se atrage atenția copiilor, esplicind unele cuvinte neînțelese, ca: cinste, nepot, verii, deprinderi rele, copii stricați, mișelie, obiceiă urit, buchet etc., etc. (repetiție).

Copii, anul acesta ați învățat multe istorioare plăcute, astăzi avem să învățăm «cum trebuie să cinstim

bătrînețile». Fiți dar cu băgare de seamă. (Introducerea și anunțarea subiectului):

Un neguțător bătrîn, care se lăsase de a mai face negustorii, trăia acum retras cu familia sa într'un tirgușor. El avea doi copii, pe care-î crescuse și-î învățase destul de bine. Odată se întîmplă să vie la el un nepot al său de la un oraș mare și să șază mai mult timp. Cit stătu acolo, nepotul său învăța pe verii lui cu multe deprinderi rele etc. etc.

Insitatorul o povestește cu cuvintele sale, cit mai apropiat de priceperea copiilor. Apoi spre a se convinge dacă l-a înțeles, copiii vor raspunde la întrebările: Despre cine am vorbit...X?...Unde trăea...Y?... Cîți copii avea...M?... Cum îi crescuse?... Cine a venit la el?... Mult a stat?... Ce fel era nepotul său?... Ce fel de obiceiuri a deprins pe copii neguțitorului?...Și anume ce deprinderi rele?... (a ride de toți amicii bătrînii). Cum dar a făcut pe copiii cei buni ai negustorului?... Cum, și băceții se pot strica 1) (Aci se intercalează istoria «mere putrede și mere bune»). Ce sfaturi le dădea tatăl lor?... Băgaui ei în samă acele sfaturi?... Cum erau ei priviți acum, de tirgoveți?... Ce vorbeau de ei?... Ce au făcut ei la ziua numelui neguțitorului?... Cum l'a urit?... Ce li-a respuns tatăl lor?... Au înțeles copiii acest raspuns?... Cum s'au purtat în urmă cu bătrînii?... (disvoltarea). — Insiutorul va pune mai intii întrebarea, apoi va numi elevul ce trebuie să raspundă. Întrebările se vor pune celor mai buni școlari.

După aceasta se istorisește de unul sau doi elevi. Pausă. Canto. Tudor Vladimirescu 2).

Întîmplarea ce v'am istorisit astăzi stă scrisă și în carte. După comanda 1, 2, 3 se scot și deschid cărțile la pagina 95.

1) Aceasta, mai potrivit se desvoltă la sfîrșitul analizei raționale a bucaței

2) Cîntarea să aiba puncte de atingere cu subiectul lecției. Red.

Se citește mai întâi de Institutator, cu ton deslușit și cu observare asupra compunerii fraselor și ortografiei cu punctuație; Apoi de unul, doi sau mai mulți elevi, pe sărute, spunând tot o dată cea ce au înțeles. Aceasta în scop de a întreține o încordată atenție. — (tratarea).

Se explică cuvintele neînțelese, citindu-se a doua oară, frază cu frază.

După acestea din nou se întreabă : cum erau copiii neguțătorului la început ? .. Cum a devenit mai tirziu ?... Care era răul cel mare ce-l făceaui ei ?... E bine dar să rideți și voi de oamenii bătrini ?... Ce fel de băieți erau ei ? Cum trebuie să fiți voi ?... Ce învățătură putem trage din ceea ce s'a citit astăzi ?... ?...

Gândiți-vă puțin ca să spuneți cite-un proverb potrivit cu această întâmplare : (Noi ridem de unu de doi și patru-zeci rid de noi). (Ce ție nu-ți place altuia nu face) etc.

Morala extrasă se va întocmi din ce în ce cu mai puține cuvinte, fără ca înțelesul să se știrbeze și se va repeta de cite-va ori în chor.

Copii ! Voi știți că chiar de aci din oraș, mulți neguțători s'au retras pentru a trăi liniștiți; Urmează dar că noi aci la școală trebuie să poveștim despre ei, pentru aceasta veniți la școală ?... Dar pentru ce am citit despre acest neguțător ?... (...că putem trage o învățătură). Ce învățătură tragem ?..

— Să ne purtăm cuviincios cu cei mai mari și mai bătrini ca noi = *Să cinștim bătrânețele*. (Concluzia).

Pentru lecția viitoare imi veți spune o istorioară asemenea ca aceasta, cu arătarea regulilor de bună purtare, (liberă reproducere). — Temă 1).

N. C. Draguseanu.

1) Ce fel de temă ?

Publicăm de astă dată lecția aceasta spre încurajarea autorului, deși noă nu ne convine, nefiind jalonată procedarea după treptele formale ale învățămîntului : înțelegere, aprofundare, aplicare. Apoi am dori ca învățătorii să se sprijine în astfel de lucrări după cele lalte clase în timpul cît fac lecție cu o clasă ?

Și cît timp se ocupa dintr'o dată cu o clasă ! Sau cite materii pot face de dimineața de la 9-12 ore cu fie-care clasă ? *Redacțiunea !*